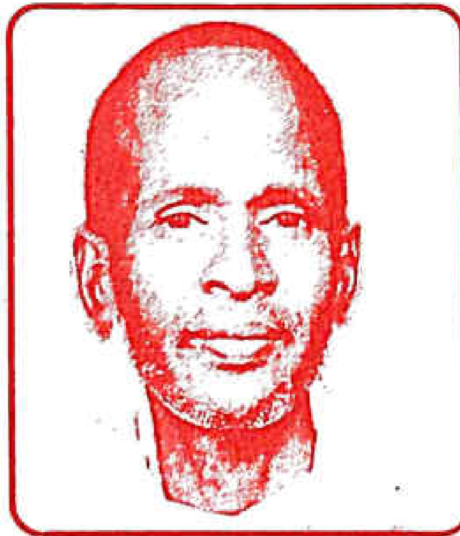

గాయత్రీ మహిమ

(మంత్రార్థము, వ్యాఖ్య, ప్రశంస)

కర్త :

సుమ్నార్థి

(డా॥ కోడూరి సుబ్బారావు)

గాయత్రీ ఆశ్రమ ట్రస్టు ప్రచురణ

గణపతికి స్వాగతము

ప్రజాపతిర్ఋషి ః
శక్వరీ ఛందః

గణపతిర్దేవతా
ధైవతః స్వరః

గణానాం త్వా గణపతిం హవామహే
ప్రియాణాం త్వా ప్రియపతిం హవామహే
నిధీనాం త్వా నిధిపతిం హవామహే
వసో మమ అహమజాని గర్భధమా
త్వమజాసి గర్భధమ్ ॥ (యజుర్వేదం. 23-19)

హే వసో! సమస్త బ్రహ్మాండములను, సమస్త ప్రాణిగణములను నీయందు వసింపజేసుకొనుచున్న ఓ పరమేశ్వర ! ప్రాణిగణములమధ్య గణములను పాలించు గణపతివైన నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాడను. మాకు ప్రియమైనవారి మధ్య అత్యంత ప్రియుడవగు నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాను. విద్యా ధనాది నిధులమధ్య ఆ నిధులకు పతివైన నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాను. నాలో వసించి నన్ను ధర్మమార్గమున నడపి నన్ను నిధిపతిని చేయుము.

సమస్తమును నీ గర్భమున ధరించు నీవు అజుడవని – జన్మరహితుడవని నేను చక్కగా తెలిసికొందును గాక ! నీ యథార్థ స్వరూపము నుపాసించి జన్మమరణబంధనములనుండి ముక్తుడనగుదును గాక !

స్వాగతించువారు
సుమ్నార్థి
(డా॥ కోడూరి సుబ్బారావు)

గాయత్రీ మహిమ

(మంత్రార్థము, వ్యాఖ్య, ప్రశంస)

మానవమాత్రులందరికి గాయత్రిని ఉపదేశించిన
మహర్షి దయానంద సరస్వతి

కర్త :

సుమ్నార్థి

(డా॥ కోడూరి సుబ్బారావు)

గాయత్రీ ఆశ్రమ ట్రస్టు

12-10-586/6, ఆర్యసమాజము, మేడిబావి, వారాసిగూడ,
సికింద్రాబాద్ - 500 061.

గాయత్రీ గ్రంథమాల : 10

గాయత్రీ మహిమ

పూర్వ ముద్రణలు : 11,000

పంచమ ముద్రణ ప్రతులు : 1000

సృష్టిసంవత్సరము : 197, 29, 49, 114.
విక్రమాబ్దము : 2074.
కలియుగాబ్దము : 5114.
శ్రీ విజయ నామ సం॥ర శివరాత్రి (27-02-2014)

మూల్యము : రూ॥ 30=00.

(తపాలా ఖర్చులు అదనము)

ప్రతులకు :

1. డా॥ కోదూరి సుబ్బారావు, వైదికవానప్రస్థాశ్రమం, హనుమాపురం (P.O.) ; (Via.) **భువనగిరి** - 508 116. నల్గొండ. సెల్ : 9290604641, 9908994084.
2. గాయత్రీ ఆశ్రమ ట్రస్టు, ఆర్య సమాజము వ్యాస్ నగర్, 12-10-586/6, మేడిబావి, సీతాఫలమండి, సికింద్రాబాద్ - 500 061.
3. ఆర్యసమాజము, మెయిన్‌రోడ్డు, సీతాఫలమండి - 500 061.
4. శ్రీ మాశెట్టి శ్రీనివాస్ ఆర్య, షాప్ నెం. 5, మాశెట్టి బిల్డింగ్, 3-3-736 to 740, కంచరిబజార్, సికింద్రాబాద్. ఫోన్ : 040-6632 0300.
5. ఆర్యసమాజము, కూచిపూడి - 522 313 (తెనాలి తాలూకా). ఫోన్ : 08644-252789.
6. గాంధీ ముద్రణాలయం, ఎడ్లపురం (ఆదిలాబాద్) ☎ : 08732-232496, సెల్ : 9949000496.

గాయత్రీ స్తుతి ఫలం

దేవత : వేదమాతా ఛందస్సు : అతి జగతీ

స్తుతా మయా వరదా వేదమాతా
ప్రచోదయతాం పావమానీ ద్విజానామ్ ।
ఆయుః ప్రాణం ప్రజాం పశుం కీర్తిం
ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసమ్ ।
మహ్యం దత్వా వ్రజత బ్రహ్మలోకమ్ ॥

– అథర్వవేదము (19-71-1)

'ప్రచోదయాత్' పద మంత్రమందు గలిగి ద్విజులను (విద్యాగర్భమునుండి రెండవసారి జన్మను బొందిన విద్యావంతులను) పవిత్రపరచు వేదమాత – గాయత్రి నాకు ఈ లోకమున దీర్ఘాయువును, బలమైన ప్రాణశక్తిని, సుసంతానమును, గో అశ్వాది పశుసంపదలను, కీర్తిని, ధనమును, బ్రహ్మ జ్ఞాన ప్రకాశమును ఒసగి తదుపరి జీవాత్మనైన నన్ను బ్రహ్మలోకమునకు (ముక్తి ధామమునకు) చేర్చును గాక !

అట్టి వరములు నిచ్చు వేదమాత నాచే స్తుతింపబడుచున్నది.

స్తుతించు

సుమ్నార్థి

(డా॥ కోడూరి సుబ్బారావు)

ప్రకాశకీయము

వేదకాలం నుండి నేటివరకు ఋషులు మునులు మహాత్ములు స్వాములు గాయత్రీమంత్ర మహిమను కీర్తిస్తూనే ఉన్నారు. త్రిమతాచార్యులు, వివిధ సాంప్రదాయాల ప్రవక్తలు గాయత్రిని కీర్తించటమేగాక వారి వారి సాంప్రదాయాల కనుకూలంగా వ్యాఖ్యానాలు గావించియున్నారు. ఆధునిక ధర్మప్రచారకులైన స్వామి వివేకానంద, స్వామీ రామతీర్థ, స్వామీ శివానంద, స్వామీ చిన్మయానంద మొ॥ స్వాములంతా గాయత్రిని గొప్పగా పొగిడియున్నారు. వ్యాఖ్యానాలు, ప్రవచనాలు గావించియున్నారు. వారి వ్యాఖ్యానాలవల్ల గాయత్రిపై శ్రద్ధ కలుగుచున్నదే కాని మూలార్థము, నిరుక్త బ్రాహ్మణాది వైదిక సాహిత్యంలో ఋషులు మునులు చేసిన విశ్లేషణ, యథార్థంగా మంత్రజపంవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలు స్పష్టం కావటం లేదు.

యుగ ప్రవక్తయైన మహర్షి దయానందుడు మన ప్రాచీన ఋషులు, మునులు ఆచార్యులు వ్రాసిన వ్యాఖ్యానాలను మరల వెలుగులోనికి తీసుకువచ్చి ప్రచారం చేశారు. స్త్రీలకు శూద్రులకు కూడా గాయత్రిని ఉపదేశించారు. వేదాలను చదివి ఆచరించి ఉన్నతిని పొందే అవకాశం మానవమాత్రులందరికీ ఉన్నదన్నారు. వారి అడుగుజాడలలో ఆర్య విద్వాంసులెందరో గాయత్రీ వైశిష్ట్యాన్ని తమ రచనలలో ప్రవచనాలలో విశదీకరించారు. గాయత్రిని అందరికీ ఉపదేశించారు. ఇప్పుడును ఉపదేశిస్తున్నారు. ఆర్య (హిందీ) ఆంగ్ల భాషలలో నున్న ఆ వ్యాఖ్యానాల నధ్యయనంచేసి, మనన చింతనలుచేసి సుమ్మార్ధి డా॥ కోదూరి సుబ్బారావుగారు వాటిని సంక్షిప్తపరచి సామాన్యులకు చక్కగా అర్థమగునట్లు వ్యావహారిక బాషలో ఈ లఘు గ్రంథం వ్రాశారు. దీనిని మా గాయత్రీ ఆశ్రమ ట్రస్టు ప్రచురిస్తున్నది. దీనివల్ల సామాన్య ప్రజలకు చాలా మేలు కలుగుతుంది. ఏ కొద్దిమంది గాయత్రిని సరిగా అర్థంచేసుకున్నా రచయిత కృషి, మా కృషి, సఫలమైనట్లు భావించి సంతసించగలము.

ఈ లఘుగ్రంథం ఇదివరలో నాలుగు పర్యాయాలు ముద్రితమయ్యింది. 9,000 ప్రతులు విడుదలయ్యాయి. ఇది ఐదవ ముద్రణ. దీనిలో భాష మరింత సరళము, సుబోధకము చేయబడింది. కొన్ని క్రొత్త విషయాలు చేర్చబడ్డాయి. దీనివల్ల మరింత మేలు కలుగుతుంది.

ఈ గ్రంథ లేఖకులు డా. కోదూరి సుబ్బారావు గారికి, చక్కగా కంపోజ్ చేసిన శ్రీచకిలం వినోద్ కుమార్ గారికి, అందంగా ముద్రించి యిచ్చిన గాంధీ ప్రింటింగ్ ప్రెస్, ఆదిలాబాద్ యజమానులకు, కార్యకర్తలకు మా ధన్యవాదములు.

మా ప్రచురణల నాదరించి విడుదలకు సహాయపడుచున్న ఆర్యప్రచారకులకు, కార్యకర్తలకు, పుస్తక విక్రయ కేంద్రాలకు మా అభినందనలు. పాఠకులకు మా శుభాకాంక్షలు.

– ప్రకాశకులు

గాయత్రీ మహిమ

ఓం భూర్భువః స్వః, తత్సవితుర్వరేణ్యం ।
భర్గో దేవస్య ధీమహి ।
ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ - యజుర్వేదం (36-3)

ఇది గాయత్రీ మంత్రం

'యా గాయంతం త్రాయతే సా గాయత్రీ' అని ఋషి వాక్కు. గానం చేసేవారిని అంటే జపం చేసేవారిని రక్షిస్తుందికనుక ఈ మంత్రానికి గాయత్రీ మంత్రమనే పేరు వచ్చిందని ఋషులంటారు.

ప్రపంచ ఇతిహాసాలలో మన భారతీయ ఇతిహాసం అత్యంత ప్రాచీనమైనది. సుమారు 197 కోట్ల చరిత్ర మన కుంది. మనం నిత్యం ధార్మిక కర్మలలో చెప్పుకునే సంకల్పాన్నిబట్టి యిప్పుడు సప్తమ వైవస్వత మన్వంతరంలోని యిరువది ఎనిమిదవ కలియుగం నడుస్తున్నది. ఒక్కొక్క మన్వంతరంలో 71 చతుర్యుగా లుంటాయి. అటువంటి 6 మన్వంతరాలు గడచిపోయాయి. 7వ మన్వంతరంలోనూ 27 చతుర్యుగాలు గడచిపోయాయి. ఇప్పుడు 28వ చతుర్యుగం నడుస్తోంది. ఈ చతుర్యుగంలో సత్య త్రేతా ద్వాపర యుగాలు పూర్తయ్యి, కలియుగంలో 5,114వ సంవత్సరం నడుస్తున్నది. మన్వంతరాల మధ్యలో ఉండే సంధికాలాలనుకూడా కలుపుకొని లెక్కలు కడితే ప్రథమ మానవసృష్టి జరిగి యిప్పటికి 197, 29, 49, 113 సంవత్సరాలు పూర్తయ్యాయి. (శ్రీ విజయ-2013) యుగాది నాటికి).

ప్రథమ మానవసృష్టి సమయంలోనే వేదాల ఆవిర్భావం ఈ భారతావనిపై జరిగింది. హిమాలయ పర్వతప్రాంత త్రివిష్టప పీఠభూమిపై ప్రథమ మానవ సృష్టి జరిగింది. ఆ ప్రథమ మానవులలోని పరిణత బుద్ధి కలిగిన నలుగురు ఋషుల పవిత్ర హృదయాలలో అంతర్యామియైన పరమేశ్వరుడు నాలుగు వేదాలను ప్రకాశపరచాడు. వారే 'అగ్ని వాయు

ఆదిత్య అంగిర' నామక ఋషులు. పూర్వ సృష్టిలో వారు చేసిన సత్కర్మలు, సాధనాతపస్సులే వారి కట్టి యోగ్యతసు ప్రసాదించాయి. 10,589 మంత్రాలు గల ఋగ్వేదం అగ్నిఋషికి ; 1,975 మంత్రాలు గల యజుర్వేదం వాయు ఋషికీ, 1,875 మంత్రాలుగల సామవేదం ఆదిత్యఋషికీ, 5,977 మంత్రాలు గల అథర్వవేదం అంగిర ఋషికీ లభించాయి. ఈ మొత్తం మంత్రాల సంఖ్య 20,416. మంత్రా లన్నిఉన్నా గాయత్రీ మంత్రాన్నే పరమమంత్ర మన్నారు మన ఋషులు. దీనికి కారణం – సద్బుద్ధి కొరకు చేసే ప్రార్థనే సర్వోత్తమమని వారభిప్రాయం.

వేదకాలంనుండి ఈ కలియుగ ప్రారంభంవరకు వేదసంస్కృతియే ప్రపంచమంతటా విస్తరించి యుండేది. భారతీయ సార్వభౌమ రాజ్యమే ప్రపంచము నేలుచుండేది. అందుచే ఆ కాలంలో గాయత్రీ జపం సర్వత్రా జరుగుచుండేది. బాలబాలికలకు 8,9 సంవత్సరాల ప్రాయంలోనే ఉపనయన సంస్కారం చేసి గురుకులాలకు పంపేవారు. గురుకులాలలో గురువులు వేదారంభసంస్కారం జరిపి గాయత్రీ మంత్రోపదేశం చేసేవారు. అప్పటినుండి వారు జీవించియున్నంతకాలం నిత్యం ఉదయ సాయం సంధ్యాసమయాలలో శక్తికొలది గాయత్రీజపం చేస్తుండేవారు. తద్వారా వారి బుద్ధి వికసించి విద్యావిజ్ఞానాలతో వర్ధిల్లేవారు. సత్కర్మలు చేయ ప్రేరణ పొంది ధర్మాత్ములయ్యే వారు. అభ్యుదయ నిఃశ్రేయసాలను పొంది ఆనందించేవారు. అందుచేతనే ప్రథమ స్మృతికర్తయైన మనుమహర్షి తన ధర్మశాస్త్రంలో– ఈ దేశ విద్వాంసులే ప్రపంచ గురువులనియు, ఈ దేశ రాజన్యులే ప్రపంచ చక్రవర్తులనియు, ఈ దేశ సదాచారమే ప్రపంచానికి ఆదర్శమనియు ఎలుగెత్తి చాటాడు –

శ్లో॥ ఏతద్దేశ ప్రసూతస్య సకాశా దగ్రజన్మనః ।
స్వం స్వం చరిత్రం శిక్షేరన్ పృథివ్యాం సర్వమానవాః ॥

– మనుస్మృతి 2-20 (139)

మహాభారతయుద్ధంలో పెక్కురు వీరులు, విద్వాంసులు మరణించటంతో పై పరిస్థితి క్రమంగా క్షీణించింది. స్వార్థ సామంతరాజులు ఈ దేశాన్ని ముక్కలు ముక్కలుగా చేసివేశారు. దానితో విదేశీయులు మన దేశాన్ని ఆక్రమించడానికి అవకాశం ఏర్పడింది. స్వార్థగురువులు మన అఖండ వేదసంస్కృతిని ముక్కలు ముక్కలుగా చేసి సాంప్రదాయాల నేర్పరచారు.

దానితో ఐకమత్యం కరువయ్యింది. ఎట్లో భౌగోళిక స్వాతంత్ర్యం లభించిందికాని యింకా భావదాస్యం పోలేదు. ఆంగ్లమానస పుత్రులు ఆంగ్లేయులనే గురువులుగా నుపాసిస్తూవుంటే, అమాయకులైన సామాన్య ప్రజలు స్వార్థగురువుల వలలలో చిక్కుకొని వారి సాంప్రదాయిక బావులలో కూపస్థమండూకాలవలె జీవిస్తున్నారు. మధ్యకాలంలో 'స్త్రీ శూద్రౌ నాధీయాతాం' అనే కల్పిత సూత్రాల ప్రచారంతో స్త్రీలు శూద్రులు వేదవిద్యలకు, గాయత్రీ ఉపదేశానికి దూరమైపోయారు. మిగిలిన అగ్రవర్ణాల పురుషులును గాయత్రీ జపం చేయటంలేదు. వారి గురువు లుపదేశించిన ఓం నమో నారాయణాయ, ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ, ఓం నమఃశివాయ, హరే రామ హరే కృష్ణ... మొదలైన వాక్యాలనే మహామంత్రాలుగా భావిస్తున్నారు. వాటినే జపిస్తున్నారు. అవే మాకు ముక్తిని ప్రసాదిస్తాయనే భ్రాంతిలో ఉంటున్నారు.

కొద్దిమంది పూర్వాచార పరాయణులు సంధ్యావందనంలో గాయత్రిని స్మరిస్తున్నా వారి దృష్టిలో గాయత్రి ఒక దేవత. ఐదు వేరువేరు రంగులు కలిగిన ముఖాలతో, అనేక బాహువులతో పూజలందుకొనుచు భక్తుల కోరికలను తీర్చే ఒక స్త్రీదేవతామూర్తి. మరికొందరి దృష్టిలో గాయత్రి (సావిత్రి) అంటే ఆకాశంలో కనబడే సూర్యగోళం. ఆ దృష్టితోటే వారు గాయత్రీమంత్రంతో సూర్యునకు అర్ఘ్యప్రదానం చేస్తున్నారు. గాయత్రీ మంత్రంలోని 'సవిత' పదం సర్వవ్యాపకుడు సర్వాంతర్యామి సృష్టికర్తయునైన పరమేశ్వరునకు వర్తిస్తుందని తెలియక ఈ పొరబాట్లు జరుగుతున్నాయి.

నే నొకసారి గాయత్రీమంత్ర ఆంగ్ల వ్యాఖ్యానంతో కూడిన ఒక లఘు గ్రంథాన్ని 70 సంవత్సరాలు వయసుగల ఒక వైద్యమిత్రున కిచ్చాను. వారు దానిని చదివి చాలా బాగుందన్నారు. గాయత్రి ఒక వేదమంత్రమా ? స్త్రీదేవత కాదా ? నా కీ విషయం ఇంతవరకు తెలియదే ! అని ఆశ్చర్యం వ్యక్తపరచారు. వారు చిన్ననాటినుండియు గురుసేవా శుశ్రూషలు చేస్తూ బ్రహ్మచారిగా అనేక ఆశ్రమాలలో గడపినవారు. అట్టివారికే గాయత్రిని గురించి సరియైన అవగాహన లేకుంటే సామాన్యుల సంగతి వేరే చెప్పాలా?

ఈ మధ్య గాయత్రీమంత్రాన్ని అనుకరిస్తూ అనేక గాయత్రీ మంత్రాల కల్పన జరుగుతోంది. గణేశగాయత్రీ, నృసింహగాయత్రీ, విష్ణుగాయత్రీ,

శివగాయత్రీ మొదలైన 24 గాయత్రీమంత్రాల కల్పన చాలా కాలం క్రిందటనే జరిగింది. అవికాక, ఈ మధ్య కొందరు భక్తులు వారి గురువుల పేర్లతో గాయత్రీ మంత్రాలను కల్పిస్తున్నారు. ఉదాహరణకు - కర్నూలు జిల్లా బేతంచెర్ల గ్రామంలో పూదోట లింగమూర్తి స్వామి గారి మఠం ఒకటుంది. ఆ మఠస్వామి గారు వారి గురువుల పేర్లతో 'ఓం పూదోట రామాయ విద్మహే, శివరామాయ ధీమహి, తన్నో లింగ ప్రచోదయాత్' అనే వాక్యాలను రచించి, ఇది పూదోట గాయత్రీ మంత్రమని ప్రచారం చేశారు. వారి శిష్యుల కుపదేశించారు. ఇట్టివే గురువుల పేరుతో, క్రొత్త దేవీదేవతల పేర్లతో మరెన్నో గాయత్రీ మంత్రాల కల్పన జరుగుతోంది. ఈ స్థితిలో వేదాల ద్వారా సృష్టికర్తయైన పరమేశ్వరు డుపదేశించిన నిజమైన గాయత్రీమంత్రం మరుగున పడిపోతున్నది.

గాయత్రి విశ్వామిత్రుని శాపానికి గురయ్యిందనీ, ఆ శాపనివారణార్థం మరియొక మంత్రం ముందు జపించి అనంతరం గాయత్రీ జపం చెయ్యాలని కొందరి ప్రచారం. మరికొందరు శిరస్సహితంగా గాయత్రీ జపం చెయ్యాలంటున్నారు. 'ఓం ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువః స్వరోమ్' అనే ఋషి వాక్యాలనే గాయత్రీ శిరస్సంటున్నారు. గాయత్రీ మంత్రం తరువాత శిరస్సని చెప్పబడే ఈ వాక్యాలను పలకాలంటున్నారు. కాని, మన ప్రాచీన శాస్త్రాలను పరిశీలించి చూస్తే యిట్టి నిర్దేశాలేవీ కనబడటం లేదు. కనుక యివన్నీ మధ్యకాలంలో గురువులు కల్పించి ప్రచారం చేసినవే.

కొందరు ఈ గాయత్రీ మంత్రానికి-'గాధిపుత్రో విశ్వామిత్రః ఋషిః' అని అంటున్నారు. కాని, వేద సంహితలలో ఈ మంత్ర ఋషి- 'విశ్వామిత్రః' అని మాత్రమే ఉంది. శ్రీరాముని గురువైన విశ్వామిత్రుడే గాయత్రీ మంత్ర ఋషియని నిరూపించలేము. రామాయణానికన్న పూర్వ గ్రంథాలైన బ్రాహ్మణ ఆరణ్యక గ్రంథాలలోను, శాఖా గ్రంథాలలోను ఈ మంత్ర ఋషి విశ్వామిత్రుడని మాత్రమే నిర్దేశముంది. అందుచే వేదకాలంనాడే విశ్వామిత్రు డను పేరుగల ఒక ఋషి ఈ మంత్రార్థ ద్రష్టయై మంత్రార్థాన్ని లోకంలో ప్రచారం చేసి యుంటాడు. ఆ గాయత్రీ మంత్రాన్ని ఈ చతుర్యుగంలోని త్రేతాయుగంలో శ్రీరాముని గురువైన విశ్వామిత్రుడు జపించి సిద్ధిని బొంది-బుద్ధి వికాసాన్ని బొంది విజ్ఞానవంతుడై అద్భుతాలను చేసియుండవచ్చును.

ఇక శిరస్సనేది మంత్రం చివరకాక మొదట ఉండాలి. మరొక మంత్రాన్ని గాయత్రీ శిరస్సనే కన్న మంత్రంలోని మహావ్యాహృతులైన 'భూర్భువః స్వః' అనే మొదటి పదములనే శిరస్సని చెబితే సమంజసంగా ఉంటుంది. ఈ పరిస్థితులలో గాయత్రిని గురించి సరియైన అవగాహన కలిగించాలనే సదుద్దేశముతో ఈ లఘుగ్రంథాన్ని ప్రచురించ సంకల్పించాము. ఏ కొద్దిమంది గాయత్రిని గురించి సరిగా అర్థం చేసుకున్నా మా యీ కృషి సఫలమైనట్లు భావిస్తాము.

ఇక మనం గాయత్రి అంటే ఏమిటి? ఆ మంత్రంలో ఉండే మూలార్థం ఏమిటి ? ప్రతీ పదంలో ఉండే ముఖ్యమైన అర్థాలు ఏమేమిటి ? అనే విషయాలను సంక్షిప్తంగా తెలుసుకొందాము.

గాయత్రీ అనగా.......

గాయత్రీ అంటే వేదంలోని సప్త ఛందస్సులలో ఒకటి. మూడు పాదాలు కలిగి ప్రతీ పాదంలోనూ 8 అక్షరాలతో మొత్తం 24 అక్షరాలు గల పద్య ఛందస్సును గాయత్రీఛందస్సు అంటారు. ఒకటి రెండు అక్షరాలు తక్కువ ఉన్నా వ్యవహార సౌలభ్యం కోసం గాయత్రీ ఛందస్సుగానే చెప్పుకోవటం లోకవ్యవహారం. మన ప్రార్థనా మంత్రమైన గాయత్రీ మంత్రంలో 23 అక్షరాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. అందుచే యిది 'నిచృత్ గాయత్రీ' ఔతుంది. అంటే ఒక అక్షరం తక్కువగల గాయత్రి. అయినప్పటికీ యిది గాయత్రీమంత్రంగానే ప్రసిద్ధిని పొందింది.

అక్షరాలను లెక్కించేటప్పుడు అచ్చులను, అచ్చుతోకూడిన హల్లులను మాత్రమే అక్షరాలుగా లెక్కిస్తారు. కేవలం హల్లులను (పొల్లు అక్షరాలను) అక్షరాలుగా లెక్కించరు. గాయత్రీ మంత్రంలో మొదట ఉచ్చరించే 'ఓం' కారాన్నీ, 'భూర్భువః స్వః' అనే మూడు మహావ్యాహృతులను ఈ లెక్కలోనికి తీసుకోరు. 'తత్సవితుర్వరేణ్యం' అనే పదములతోటే గాయత్రీ మంత్రం ప్రారంభ మౌతుంది. దీనిలో మొదట 'తత్' అను సర్వనామం రావటంచేత దానికి వాచ్యమైన పరమేశ్వర నిర్దుష్టలక్షణం గల మహావ్యాహృతులను కలిపి గాయత్రిని చెప్పుకోవటం అనాదిగా వస్తున్న ఆచారం. వాటితో బాటు పరమేశ్వరుని ముఖ్యనామమైన 'ఓం' ను కూడా ముందు చెప్పుకోవటం

జరుగుతోంది. గాయత్రీ మంత్రంలోని మొదటి పాదంలో తత్, స, వి, తుర్, వ, రే, ణ్యం అనే 7 అక్షరాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. అందుచే సస్వర వేదపాఠం చేసే వేద పండితులు పింగల ఛందః సూత్ర నియమాల ననుసరిస్తూ చివరి అక్షరమైన 'ణ్యం'ను 'ణ్యఅమ్' లేదా 'ణియమ్' అను మాదిరిగా పలుకుతారు. కాని నిచృద్గాయత్రినికూడా గాయత్రిగానే లెక్కిస్తారు కనుక మనవంటి సామాన్యులు 'ణ్యం' గానే పలుకవచ్చు.

గాయత్రీ - త్రాయత్రీ

శతపథ బ్రాహ్మణం (14-8-25-7) లో గాయత్రీ పదం ఈ విధంగా నిర్వచింపబడింది - 'గాయంతం త్రాయతే' 'గయాన్ ప్రాణాన్ త్రాయతే' - గానం చేసేవారి ప్రాణశక్తిని రక్షిస్తుంది కనుక దీనికి గాయత్రీ మంత్రమని పేరు. బృహదారణ్యకోపనిషత్తులోనూ యిట్లే నిర్వచింపబడింది.

"సా హైషా గయాంస్తత్రే, ప్రాణా వై గయాః,
తత్ ప్రాణాంస్తత్రే తద్యద్ గయాం స్తత్రే తస్మాద్
గాయత్రీ నామ, స యామే వామూం సావిత్రీమన్వాహ,
ఏషైవ సా, స యస్మా అన్వా హ తస్య ప్రాణాంస్త్రాయతే ॥"

(బృ.ఉ. 5-14-4)

గాయ + త్రీ అనే రెండు పదములు కలిసి గాయత్రీ పదం ఏర్పడుతుంది. గాయ పదం గయ వల్ల ఏర్పడుతుంది. గయ అంటే ప్రాణశక్తులు. ఈ మంత్ర జపంవల్ల ప్రాణశక్తులు రక్షింపబడతాయి. కనుక దీనికి గాయత్రీమంత్ర మనే పేరు వచ్చింది.

గాయత్రీ ధ్యానం అంటే వాస్తవంగా ప్రాణముల ఇంద్రియముల సంయమనం. ఆచార్యుడు శిష్యునకు (బ్రహ్మచారికి) వేదారంభ సంస్కారంలో ఉపదేశించే సావిత్రియే గాయత్రి. గాయత్రీ ఉపదేశమంటే ప్రాణరక్షణ చేయటమని భావం. ఆ బ్రహ్మచారి గాయత్రీ మంత్రంతో నూతన జీవితాన్ని ప్రారంభిస్తాడు.

సామాన్యంగా మన శరీరంలోని ప్రాణశక్తులు ఇంద్రియలోలతవల్ల ఖర్చయిపోతూవుంటాయి. అర్థభావనతో గాయత్రీజపం చేసేవారు అంతర్యామియైన సవితాపరమేశ్వరుని సద్బుద్ధి నిమ్మని ప్రార్థిస్తారు. ప్రార్థన

కనుగుణంగా సంయమంతో జీవిస్తారు. ఆ ప్రయత్నంతో కూడిన ప్రార్థనను పరమేశ్వరుడు మన్నించి యింద్రియాలను నిగ్రహించగల ఆత్మబలాన్ని ప్రసాదిస్తాడు. తద్వారా వారి ప్రాణశక్తులు బలపడతాయి. ఆయురారోగ్యాలు వృద్ధి చెందుతాయి. ఆ విధంగా గాయత్రి వారిని రక్షిస్తుంది.

నాలుగు వేదాలలోను గాయత్రీ ఛందస్సుతో నున్న మంత్రాలు వేలకొలది ఉన్నాయి. అయినా ఈ మంత్రానికే గాయత్రీమంత్రమనే పేరు రూఢిగా (యోగరూఢిగా) అనాదిగా వస్తున్నది.

సావిత్రీ మంత్రం

గాయత్రీ మంత్రాన్ని సావిత్రీమంత్ర మనియు అంటారు. దీనికి కారణం ఈ మంత్రదేవత సవిత కావటం. వైదిక పరిభాషలో మంత్రదేవత అంటే మంత్రంలో తెలుపబడిన విషయం (సబ్జెక్ట్ ఆఫ్ ది మంత్ర). మననం చేయతగిన వాటిని మంత్రాలంటారు. మననం అంటే లోతుగా ఆలోచించటం. సామాన్యంగా వేదాలలో ఉండేవాటినే మంత్రాలంటారు. ఇవన్నీ లోతుగా ఆలోచించతగినవే. ఎంత లోతుగా (డీప్‌గా) ఆలోచిస్తే అంత వివరంగా ఆ మంత్రార్థం బోధపడుతుంది. వేదాలలో సవిత దేవతగా గల మంత్రాలు చాలా ఉన్నాయి. అయినప్పటికీ గాయత్రీమంత్రాన్నే సావిత్రీమంత్ర మనే వ్యవహారం కూడా అనాదిగా వస్తున్నదే. గోపథ బ్రాహ్మణ పూర్వార్థం (1/3)లో సావిత్రి వేదాల మాతగా 'వేదానాం మాతరం' అని చెప్పబడింది. దీని ఉపాసనవల్ల అనంత శ్రీ లభిస్తుందనియు చెప్పబడింది. ఇచట అనంత శ్రీ అంటే 'ముక్తి' అని గ్రహించాలి. సవితను గురించి ముందు పుటలలో వివరంగా తెలిసికొందాము.

గురు మంత్రం

గాయత్రీమంత్రానికి గురుమంత్రమని మరొక పేరు. పూర్వపుటలలో తెలిసికొన్నట్లుగా – ప్రాచీనకాలంలో విద్యాభ్యాసం చేయవచ్చిన శిష్యులకు గురువులు వేదారంభ సంస్కారం చేసి గాయత్రీమంత్రోపదేశం చేసేవారు. అందుచే ఈ మంత్రానికి గురుమంత్ర మనే పేరు వచ్చింది. ఇంతేగాక, ఈ మంత్రం పరమ గురువు పరమేశ్వరు డుపదేశించినదే కదా !

యోగదర్శనంలో పతంజలి మహర్షి చెప్పినట్లు (స ఏష) **పూర్వేషామపి గురుః కాలేనానవచ్ఛేదాత్** - (1-26) పూర్వఋషులకు, ఆదిఋషులకు పరమేశ్వరుడే గురువు. అట్టి మూల గరువుయొక్క ఉపదేశం కనుక గాయత్రీ మంత్రాన్ని 'గురుమంత్ర' మన్నారు మన ఋషులు.

జపమంత్రం - పరమమంత్రం

మన ప్రాచీన శాస్త్రాలలో అక్కడక్కడ గాయత్రీమంత్రాన్ని జప మంత్రమనీ, పరమమంత్రమనీ పేర్కొనటం కనబడుతుంది. ఈ మంత్రం వేదాల సారమనే భావంకూడా అక్కడక్కడ కనబడుతుంది. మనుమహర్షి తన ధర్మశాస్త్రంలో దీనికి వివరణ యిస్తూ ఈ విధంగా చెప్పారు.

శ్లో॥ అకారం చాప్యుకారం చ మకారం చ ప్రజాపతిః ।
వేదత్రయాన్నిరదుహద్ భూర్భువః స్వరితీతి చ ॥

ప్రజాపతియైన పరమేశ్వరుడు అకార, ఉకార, మకారాల కలయికతో (అ+ఉ+మ) ఏర్పడిన 'ఓ3మ్' పదమును, మరియు మహా వ్యాహృతులైన భూః భువః స్వః అను పదములను వేదాల నుండి పిండాడు.

శ్లో॥ త్రిభ్య ఏవ తు వేదేభ్యః పాదం పాదమదూదుహత్ ।
త దిత్యృచో ఽ స్యాః సావిత్ర్యాః పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిః ॥
-మనుస్మృతి (2-76, 77)

అట్లే, పరమేష్ఠీ ప్రజాపతియైన పరమేశ్వరుడు ఒక్కొక్క వేదం నుండి - ఋక్ యజుస్సామములనుండి ఒక్కొక్క పాదమును పిండి మూడు పాదములుగల సావిత్రీ (గాయత్రీ) మంత్రాన్ని నిర్మించాడు.

అంటే, ఆ వేదసారములను ఒక్కొక్క అక్షరంగా ఒక్కొక్క పాదంగా సంక్షిప్తపరచి ఉపదేశించినట్లు గ్రహించాలి. వేదాలు నాలుగు అయినప్పటికీ వాటిలోని మంత్రాలు మూడు విధాలుగా ఉంటాయి కనుక వాటిని వేదత్రయీ అంటారు. ఋక్కులు ఛందోబద్ధమైన పద్యాలుగా ఉంటాయి. యజుష్షులు గద్యాత్మకంగా-వచనాలుగా ఉంటాయి. సామములు గానాత్మకంగా - గీతాలుగా ఉంటాయి. అథర్వవేదంలోని మంత్రాలు కొన్ని పద్యాలుగా, కొన్ని గద్యాలుగా ఉంటాయి కనుక వాటినికూడా పై మూడింటిలో కలిపివేసి వేదత్రయిగా పేర్కొంటారు.

ఈ మంత్రజపంవల్ల బుద్ధి వికసించి మిగిలిన మంత్రాలలోని జ్ఞాన విజ్ఞానాలను చక్కగా తెలిసికోగలుగుతారు కనుక మన ఋషులు గాయత్రీ మంత్రాన్ని వేదత్రయీ సారంగా భావించి జపించతగిన మంత్ర మన్నారు.

ఇంతేగాక, ఈ మంత్రంలో స్తుతి ప్రార్థనోపాసనలు మూడూ కలిసి ఉన్నాయి. మొదటి పాదమైన **'ఓం భూర్భువః స్వః, తత్సవితుర్వరేణ్యం'**లో పరమేశ్వరుని విస్పష్టమైన స్తుతి ఉంది. రెండవ పాదమైన **'భర్గో దేవస్య ధీమహి'**లో ధ్యానము, ఉపాసన ఉన్నాయి. మూడవ పాదం **'ధియో యో నః ప్రచోదయాత్'**లో వికసితమైన సద్బుద్ధి నిమ్మనే ప్రార్థన ఉంది. అట్టి బుద్ధి ఉంటే అభ్యుదయాన్ని, నిశ్శ్రేయసాన్ని (మోక్షాన్ని) కూడా పొందగలుగుతాం. ఇంతకన్న మానవుడు పొందగలిగే దేముంటుంది ? కనుక మహర్షులు దీనిని విశేషంగా జపించవలసిన పరమమంత్ర మన్నారు.

మన ప్రాచీన యితిహాసాలైన రామాయణ మహాభారతాదులలో రామలక్ష్మణులు, శ్రీకృష్ణుడు, ఋషులు పరమమంత్రాన్ని జపించినట్లు వర్ణనలున్నాయి. **'వీరౌ జేపతుః పరమం జపమ్', 'జపేత్ పరమం మంత్రం' 'ఋషయో నిత్యసన్ధ్యత్వాద్దీర్ఘ మాయురవాప్నువన్'** అను వాక్యాలు కనబడతాయి. పరమమంత్ర మంటే ఉత్తమోత్తమ మంత్రమని భావం. బృహదారణ్యకోపనిషత్తు మాండూక్యోపనిషత్తు మొదలైన ఉపనిషత్తులలో గాయత్రీమంత్ర జపంవల్ల కలిగే ఆధ్యాత్మిక ప్రయోజనం ఎంతగానో కొనియాడబడింది.

ముందుగా మనం గాయత్రీ మంత్ర పదములలోని విశేషార్థాన్ని తెలుసుకొని అనంతరం మరికొన్ని విశేషాలను, విశిష్టతలను తెలిసికొందాము.

గాయత్రీ మంత్రము

(గురు మంత్రము, సావిత్రీ మంత్రము, పరమ(శ్రేష్ఠ) మంత్రము)

ఋషి : విశ్వామిత్రుడు - దేవత : సవిత

ఛందస్సు : గాయత్రీ - స్వరము : షడ్జము

ఓ౩మ్ భూర్భువః స్వః।

తత్సవితుర్వరేణ్యమ్॥

భర్గో దేవస్య ధీమహి।

ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥

(ఋ. 3-62-10 ; యజు. 3-35, 22-9, 30-2, 36-3; సామ. 2462 ; అనేక సంహితా బ్రాహ్మణ ఆరణ్యకములు)

భావార్థము : హే రక్షక ! సచ్చిదానంద స్వరూప ! జగదుత్పాదక దేవ! నీ దివ్యగుణయుక్తము వరేణ్యమునగు శుద్ధ విజ్ఞానస్వరూపమును మేము నిత్యము మా హృదయమున ధ్యానింతుము గాక ! నీవు మా బుద్ధులను వికసింపజేసి సత్కర్మల యందు ప్రేరేపింతువు గాక ! మే మా సద్బుద్ధుల సహాయమున సద్వ్రతముల నాచరించి అభ్యుదయ నిఃశ్రేయసముల నందుదుము గాక !

ప్రతి పదార్థము :

ఓ3మ్	=	పరమేశ్వరుడు సర్వ సంరక్షకుడు.
భూః	=	సత్ స్వరూపుడు (ఉనికి గలవాడు), ప్రాణములకన్న ప్రియమైనవాడు.
భువః	=	చిత్ స్వరూపుడు (జ్ఞాన స్వరూపుడు), సర్వదుఃఖవినాశకుడు.
స్వః	=	ఆనంద స్వరూపుడు, మోక్షానంద ప్రదాత.
తత్	=	ఆ
సవితుః	=	సృష్టి కర్త
వరేణ్యం	=	వరింపదగిన
భర్గః	=	సర్వక్లేశనాశక శుద్ధ స్వరూపమును
దేవస్య	=	ఇట్టి అనేక దివ్యగుణములు గల దేవదేవుని యొక్క దివ్యస్వరూపమును
ధీమహి	=	(మేము నిత్యము మా హృదయమున) ధ్యానింతుము గాక ! ✤
యః	=	ఆ పరమేశ్వరుడు
నః ధియః	=	మా బుద్ధులను
ప్రచోదయాత్	=	సత్కర్మలయందు ప్రేరేపించి, మమ్ము అభ్యుదయ నిః శ్రేయసములను పొంద సమర్థవంతులను చేయును గాక !

✤ "ధియో యోనః ప్రచోదయాత్" వీటిని విడదీస్తే "ధియః+యః+నః +ప్రచోదయాత్" అవుతుంది. ఈ మంత్రభాగాన్ని వచన క్రమంలో పెడితే – 'యః నః ధియః ప్రచోదయాత్' అవుతుంది.

ఓ౩మ్

వేదాలలో పరమేశ్వరునకు వందకు పైగా పేర్లు కనబడతాయి. **'ఏకం సత్ విప్రా బహుధా వదంతి'** (ఋ. 1-164-46) – పేర్లెన్నివున్నా దేవుడొక్కడేననీ, ఈ పేర్లన్నీ భగవంతుని వివిధ గుణగణాలను తెలిపేవేననీ వేదం స్పష్టంగా చెబుతుంది. అయితే వీటిలో దేవుని అసలు పేరేమి ? అనే జిజ్ఞాస కలగటం సహజం. దానికి సమాధానంగా ఋషులు **'తస్య వాచకః ప్రణవః'** (యోగ ద. 1-27) – ప్రణవమే – ఓం నామమే అతని అసలు పేరన్నారు. **'తజ్జపస్తదర్థ భావనమ్'** (యోగ ద. 1-28) ఆ నామమునే అర్థభావనతో జపం చేయమన్నారు. దానికి కారణమేమంటే ఆ నామమే జీవునికీ దేవునికీ మధ్య ఉండే అసలైన సంబంధాన్ని తెలుపుతుంది.

'ఓం' పదము 'అవ' అను మూల సంస్కృత ధాతువుతో నిర్మితమౌతుంది. 'అవ' ధాతువులో రక్షణ, గతి, కాంతి, ప్రీతి..... మొదలైన 23 అర్థాలున్నాయి. వీటిలో మొదటి అర్థం 'రక్షణ' అనేదే ప్రధానమైనది. పరమేశ్వరుడు మనకు రక్షకుడు (గార్డియన్). జీవాత్మలమైన మనం జనన మరణములు లేని అనాది తత్వం. తల్లి మనకు శరీరాన్ని నిర్మించియిచ్చిందేకాని జీవాత్మలమైన మనకు జన్మనివ్వలేదు. అట్లే దేవుడు కూడా తల్లి గర్భంలో మనకు శరీరాన్ని నిర్మించి యిచ్చాడేకాని మనను క్రొత్తగా పుట్టించలేదు. తల్లి తండ్రి మొదలైన సంబంధాలన్నీ కేవలం వ్యవహారం కోసమే. **'దేవుడు రక్షకుడు, మనం రక్షితులం'** అనేదే అసలైన సంబంధం. ఆ సంబంధాన్నే ఓం పదం తెలుపుతుంది.

బాల్యంలో తల్లి మనను సంరక్షించినట్లే జీవితపర్యంతం-జన్మ జన్మాంతరాలలోను దేవుడే మనకు రక్షకుడుగా'-సంరక్షకుడుగా ఉంటాడు. సంస్కరించుటకై తల్లి దండించునట్లే దేవుడు మనను దండిస్తాడు. ఆ దండన వెనుక ద్వేషం ఉండదు. అంతర్యామియై మన ఉన్నతి కొరకు సత్కర్మలయందు ప్రేరణను, దుష్కర్మలయందు భయాందోళనలను కలిగిస్తూ సదా మనకు రక్షకుడై యుంటాడు. 'సత్కర్మల ఫలం సుఖం, దుష్కర్మల ఫలం దుఃఖం' అనేది ప్రకృతిలో నెలకొన్న శాశ్వత నియమం. ఈ నియమాన్ని గుర్తించిన వివేకవంతుడు అంతర్యామి ప్రేరణల ననుసరించి సదా సత్కర్మల నాచరిస్తాడు. దుష్కర్మలకు దూరంగా ఉంటాడు. ఈ విధంగా పరమేశ్వరుడు సదా మనకు మార్గదర్శనం చేస్తూ రక్షిస్తున్నాడు. కనుక అతడే మనకు నిజమైన రక్షకుడు.

గాయత్రీ మహిమ

మనం తల్లి చెంత చేరేటప్పుడు ఆమెను అందరూ పిలిచే పేరుతోగానీ, ఆమె గుణకర్మలను తెలుపు నామములతో (డాక్టర్, టీచర్, మేడమ్, మొ॥ పేర్లతో) గాని పిలువక 'అమ్మా' అనే కమ్మని పిలుపుతో ఆమెకు దగ్గరౌతాము. అట్లే, భగవంతుని చేరగోరు మనం అతని గుణకర్మలను తెలిపే అనేక పేర్లున్నా 'ఓం' నామముతో 'ఓ సర్వ సంరక్షకా ! నా రక్షకా ! అంటూ సులువుగా అతనిని చేరుకోవచ్చు. పరమేశ్వరుడు వేదంలో **'ఓ౩మ్ క్రతో స్మర'** (యజు. 40-15) ఓ కర్మశీల మానవా ! నన్ను 'ఓం' అని స్మరించమన్నాడు - పిలువమన్నాడు.

భాషా శాస్త్రాన్నిబట్టి చూచినా ఓం పదంలో గొప్ప అర్థముంది. అ, ఉ, మ అనే మూడక్షరాలు కలిసి 'ఓం' పద మేర్పడుతుంది. ఈ మూడక్షరాలు పరమేశ్వరుని మూడు ముఖ్య శక్తులైన సృష్టి స్థితి లయాలను సూచిస్తాయి.

'అ' అనే అక్షరాన్ని పలికేటప్పుడు నోరు బాగా తెరుచుకుంటుంది. స్వరపేటిక నుండి (గొంతునుండి) ధ్వని వెలువడుతుంది. ఇది భగవంతుని సృష్టిరచనా ప్రారంభాన్ని తెలుపుతుంది. అన్ని భాషలలోను ఇదే మొదటి అక్షరం. ఈ శక్తినే వేదాలు సవిత పదంతో చెబుతాయి. పురాణాలు బ్రహ్మగా పేర్కొంటాయి.

'ఉ' ను ఉచ్చరించేటప్పుడు నోరు తెరచుకొనియుండియే పెదవులు గుండ్రంగా వంగుతాయి. స్వరపేటిక నుండి వెడలేగాలి నోరంతా ప్రవహించి బయటకు వెడలుతుంది. ఇది భగవంతుని సృష్టిపాలక గుణాన్ని తెలుపుతుంది. ఈ శక్తినే వేదాలు ప్రజాపతిగా పేర్కొంటాయి. పురాణాలు విష్ణు వన్నాయి.

'మ' ను పలికేటప్పుడు పెదవులు మూసుకుంటాయి. ఇది భగవంతుని సృష్టి ముగింపును సూచిస్తుంది. ఈ శక్తినే వేదాలు రుద్రు డంటాయి. పురాణాలు మహేశ్వరు డంటాయి.

'ఓం' పద సారాంశం

ఓ సృష్టి స్థితి లయ కర్తయైన పరమేశ్వరా !

సర్వప్రాణి సంరక్షకా ! మమ్ము నీవైపు నడిపించి నీ చెంత చేర్చుకో !

భూః

గాయత్రీ మంత్రంలోని మొదటి మూడు పదములైన 'భూః, భువః, స్వః' లను మహావ్యాహృతు లంటారు. విశేషంగా ఉచ్చరింపబడేవికనుక వీటిని మహావ్యాహృతు లన్నారు. వీటి ద్వారా పరమేశ్వరుని లక్షణం స్పష్టంగా చెప్పబడింది. ఈ పదములకు సత్తు, చిత్తు, ఆనందము లని అర్థం. సృష్టికి మూలపదార్థాలైన పరమేశ్వర జీవ ప్రకృతులలో జీవునిలో ఆనందము, ప్రకృతిలో చిదానందములు లేవు. ఈ మూడు గుణములు కలిగి ఉన్నవాడు పరమేశ్వరు డొక్కడే. కనుక ఈ మూడు మహావ్యాహృతులను కలిపి చెప్పినప్పుడు పరమేశ్వరుడు మాత్రమే సూచింపబడతాడు. ఇది పరమేశ్వరుని నిర్దుష్ట లక్షణం.

'భూ- సత్తాయాం' అనే ధాతువుతో 'భూః' పదం తయారౌతుంది. భూః అంటే సత్తా - ఉనికి (ఎక్సిస్టెన్స్) కలిగిన పదార్థం. పరమేశ్వరుని ఉనికి మూడు కాలాలలోను ఒకే రకంగా ఉంటుంది. సృష్టికి పూర్వం, సృష్టి కాలంలోను, సృష్టి తదుపరి ప్రళయకాలంలోను పరమేశ్వరుని ఉనికి ఎట్టి మార్పులు చెందక ఏకరసంగా ఉంటుంది. (జీవాత్మలమైన మనమును సత్ స్వరూపులమే - ఎప్పటికీ ఉండేవారమే. కాని, మనం అవిద్యతోకూడి మన స్వరూపాన్ని మరచి సంసార సముద్రంలో బంధింపబడి ఉన్నాం). మనవలె జననమరణ బంధనాలు, కర్మబంధనాలు లేనివాడు కనుక పరమేశ్వరుడు నిజమైన సత్ స్వరూపుడు.

'భూ రితి వై ప్రాణః' - యః ప్రాణయతి జీవయతి సర్వాన్ ప్రాణినః సః ప్రాణః, ప్రాణాదపి ప్రియ స్వరూపో వా" భూః పదము ప్రాణశక్తిని తెలుపుతుంది. ప్రపంచంలోగల సర్వ ప్రాణులకు ప్రాణశక్తిని ప్రసాదించేవాడుకనుక పరమేశ్వరునకు 'భూః' అని పేరు. ఆ ప్రాణశక్తివల్లనే మనమంతా జీవిస్తున్నాము. మన శరీరంలో ప్రాణశక్తి అన్ని కణాలను జీవింపచేస్తున్నట్లే పరమేశ్వరుడు సృష్టిలోని సర్వప్రాణులను జీవింప చేస్తున్నాడు. అన్నిటికన్న మనకు ప్రాణం చాలా ప్రియమైనది. ఆ ప్రియమైన ప్రాణాన్ని యిచ్చేవాడు కనుక పరమేశ్వరుడు ప్రాణంకన్న ప్రియమైనవాడు. మనం ఎవ్వరికీ ప్రాణాన్ని యివ్వలేము. కనుక ఏ ప్రాణి ప్రాణాన్ని హరించే

అధికారం మనకు లేదు. సర్వ ప్రాణులలో ప్రాణరూపంలోనున్న పరమేశ్వరుని సేవించటమే నిజమైన భూః యొక్క ఆరాధన అవుతుంది.

"భూర్ఇతి ప్రజాపతిః, ఇమాముజనయతీ' అని శతపథ బ్రాహ్మణ వ్యాఖ్య. ప్రజాపతియైన పరమేశ్వరునికే భూః అని పేరు. అతడే ఈ చరాచర జగత్తునంతటిని సృజించాడు. **'భూరసి, భూమిరసి, అదితిరసి'** (యజు. 13-18) అని యజుర్వేదం చెబుతుంది. భూః పదము భూలోక సంజ్ఞావాచకము. జీవులమైన మనకు పరమేశ్వరుడు జన్మనిచ్చి (శరీరాన్నిచ్చి) మనం వసించటానికి ఆధారంగా ఈ భూమిని సృజించాడు. ఈ భూమిలో మన కవసరమైన ఆహార ఖనిజ వృక్షాది సర్వసంపదలను ఉంచాడు. ఈ అద్భుత ప్రపంచ నిర్మాత, రక్షకుడు కనుక పరమాత్మను భూః అన్నారు.

పరమేశ్వర నిర్మితమైన ఈ భూమిమీద పండిన పంటలతోనే మన శరీరాలు పెరిగి జీవిస్తున్నాయి. ఈ భూమియొక్క అణువులే ఆహారం ద్వారా మన శరీరంలో ప్రవేశించి రక్తంగా ప్రవహిస్తున్నాయి. కనుక ఏ దేశంలో మనం పుట్టి పెరిగి నివసిస్తున్నామో ఆ దేశం మనకు తల్లి అవుతుంది.

"మాతా భూమిః పుత్రోహం పృథివ్యాః" (అథర్వ. 12-1-12)

'మాతృభూమి నా తల్లి, నేను ఆమె పుత్రుడను' అనే భావం ప్రతీ పౌరుడు కలిగి వుండాలని వేదం ఆదేశిస్తున్నది. అట్టి మాతృభూమిని మనం సస్యశ్యామలమొనర్చి దుష్టులనుండి రక్షించాలి. **'మాతరం మహీం అదితిర్నామ వచసా కరామహే**(యజు. 18-30) - మా మాతృభూమిని సదా శత్రువుల నుండి కాపాడుచు అఖండితముగా నుంచెదము గాక ' అని ప్రతిజ్ఞ చెయ్యాలి. మనో వాక్కాయ కర్మలతో దానిని పాటించాలి. **'తుభ్యం బలిహృతః స్యామ** - (అథర్వ. 14-1-64) - ఓ మాతృభూమీ ! నీ రక్షణకై అవసరమైతే ఆత్మబలిదానము చేయుదును గాక !" అనే దృఢ సంకల్పం కలిగి ఉండాలి.

"భూః" పద సారాంశం.

సృష్టి స్థితి లయాలలో ఏకరసుడవైన సర్వవ్యాపక సత్ స్వరూపా ! మేము వసించటానికి భూమినీ జీవించటానికి ప్రాణశక్తినీ సృజించిన హే పరమేశ్వరా ! మమ్ము కర్తవ్యపరాయణుల చేసి కాపాడుము.

భువః

'భువః' పదం ప్రజ్ఞానాన్ని - విశేషజ్ఞానాన్ని సూచిస్తుంది. దీనినే 'చిత్' అంటారు. మన జ్ఞానం స్వల్పం. పరిమితం. కొన్ని విషయాలే మనకు తెలుస్తాయి. పరమేశ్వరుడు పూర్ణజ్ఞాని. అతడు సర్వవ్యాపకుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తిమంతుడు కావటంవల్ల అణువులు మొదలు సమస్త బ్రహ్మాండాలను తన వశంలో ఉంచుకొని నియమంగా నడిపిస్తున్నాడు. సర్వాంతర్యామియై సర్వ జీవులను, వారి సమస్త కర్మలను యథాతథంగా తెలుసుకుంటున్నాడు. వారి వారి కర్మలకు అత్యంత న్యాయంగా ఫలాల నిస్తున్నాడు. ఇంతేగాక, ఈ సృష్టిలోని సమస్త పదార్థాల జ్ఞానాన్ని వేదంద్వారా సృష్ట్యాదిలోనే ఉపదేశించిన జ్ఞానదాతయును అతడే. కనుక పరమేశ్వరుడు భువః. పూర్ణజ్ఞాని - చిత్ స్వరూపుడు.

"భువ రితి అపానః - యః సర్వం దుఃఖ మపనయతి సో అపానః" భువః పదము అపాన శక్తిని తెలుపుతుంది. తాను సమస్త దుఃఖరహితుడై తన నుపాసించే జీవులను సమస్త దుఃఖాలనుండి విముక్తుని చేస్తాడు కనుక ఏకేశ్వరుడైన పరమేశ్వరునికే 'భువః' అని పేరు.

మన శరీరంలో అపానవాయువు మల మూత్ర స్వేద కఫాదులను వెడలగొట్టి శరీరాన్ని దుఃఖరహితంగా రోగరహితంగా చేస్తూవుంటుంది. అట్లే పరమేశ్వరుడు తన ఆజ్ఞలను పాలించేవారి మనో మాలిన్యాలను పోగొట్టి వారి సమస్త దుఃఖాలను దూరంచేస్తాడు.

మనం మన చుట్టూ ఎప్పుడూ ఏవో దుఃఖాలను చూస్తూనే ఉంటాము. ఋషులు మనకు కలుగు దుఃఖాలను మూడు వర్గాలుగా విభజించారు. శరీరం ద్వారా కలిగే వివిధ రోగాలను, జన్మ జరా మృత్యువులను శారీరకదుః ఖా లన్నారు. మనస్సు ద్వారా కలిగే అసూయా రాగద్వేషాదులను, వివిధ భయాందోళనలను మానసికదుఃఖా లన్నారు. ఈ శారీరక మానసిక దుః ఖాల రెంటిని కలిపి ఆధ్యాత్మిక దుఃఖాలుగా పేర్కొన్నారు. ఇతర ప్రాణుల ద్వారా కలిగే దుఃఖాలను అధిభౌతిక దుఃఖాలన్నారు. దుష్టులనుండి, శత్రువులనుండి, విష కీటక సర్పాదులనుండి కలిగే దుఃఖాలన్నీ ఈ వర్గంలోనికొస్తాయి. ఇక

అతివృష్టి, అనావృష్టి, భూకంపాలు, ఉప్పెనలు, అధిక శీతఆతపాలు మొదలైనవన్నిటిని కలిపి ఆదిదైవిక దుఃఖాలుగా వర్గీకరించారు. ప్రాణులన్నీ ఈ మూడురకాల దుఃఖాలతో పీడింపబడుతున్నాయి. ఈ త్రివిధ దుఃఖాలనుండి మనను తరింపచేయగలడుకనుక పరమేశ్వరునకు 'భువః' యనిపేరు. పరమేశ్వరుడు దుఃఖనాశకుడు కనుక అతని మైత్రిని కోరే మనంకూడా మన చుట్టూ ఉండే ప్రాణుల దుఃఖాలను దూరం చేయటానికి శక్తికొలది ప్రయత్నం చెయ్యాలి. అప్పుడే భువః యొక్క ఆరాధన అవుతుంది.

'భువ రితి అంతరిక్ష నామ' (యాస్కనిఘంటువు). భువః పదము అంతరిక్ష సంజ్ఞావాచకం. అంతరిక్షం అంటే భూమికి సూర్యునికి మధ్య ఉండే ప్రదేశం. దీనిలోనే వాయువు సంచరిస్తుంది. దీనికి 'వాతావరణ' మని మరియొక పేరు. మన జీవనానికి భూమి ఆధారమైనట్లే వాతావరణమును ఆధారమే. ఆహారం, నీరు లేక కొద్ది రోజులు జీవించవచ్చు కాని గాలి లేక కొన్ని నిముషాలు జీవించుటమూ కష్టమే. కనుక అట్టి గాలిని మనం పరిశ్రుభంగా ఉంచుతూ జీవన చక్రంలో అనివార్యంగా కలుషితమౌతున్న గాలిని మరల శుభ్రం చెయ్యటం మన ధర్మం. అందుకు అగ్నిహోత్రం ఉత్తమ సాధనం. మనం నిత్యాగ్నిహోత్రులమై పంచభూతాల ఋణం తీర్చుకోవాలి. 'ఓం భువర్వాయవే అపానాయ స్వాహా' – భువర్లోకమందలి దుఃఖనివారక వాయువున కీ యాహుతి నర్పిస్తున్నా, నంటూ ఆహుతు లివ్వాలి.

'భువః' పద సారంశం

ఓ చిత్ స్వరూపా ! సర్వజ్ఞ సర్వేశ్వరా !

ఓ అంతర్యామీ ! పాపకార్యములందు మాకు భయాందోళనలు కలిగించి మమ్ము దుఃఖములనుండి దూరము చేయుము. ప్రాణి మనుగడ కాధారమైన వాతావరణాన్ని సృజించిన ఓ పరోపకారీ ! మేమును నీవలె పరోపకార పరాయణుల మగుదుము గాక !

స్వాహా

'స్వాహా' అంటే ఆనందం. దుఃఖస్పర్శలేని నిరంతర సుఖాన్ని ఆనందమంటారు. ఆ సుఖం కూడా అనంతంగా ఉండాలి. అట్టి ఆనందం కేవలం పరమేశ్వరునిలోనే ఉంది. పరమేశ్వరుడు తప్ప మిగిలిన ప్రాణులన్నీ ఏవో రకమైన బాధలను, ఆటంకాలను, అసంతృప్తిని, అవమానాలను పొందుతూనే ఉంటాయి. ఏ దుఃఖాన్ని తప్పించుకున్నా మరణదుఃఖాన్ని ఏ ప్రాణీ తప్పించుకోలేదు. అట్లని ప్రాణులు సుఖాన్ని పొందటం లేదని చెప్పలేము. మానవుడు తనకు అనుకూలమైనవి ప్రాప్తించినపుడు, అనుకున్నవి సాధించినపుడు, పోటీలలో విజేతగా నిలిచినపుడు ఆనందాన్ని పొందుతాడు. ధనంవల్ల, బలంవల్ల, పరివారంవల్ల, అనుచరులవల్ల, అభిమానులవల్ల ఆనందమగ్నుడౌతాడు. కానీ, ఇవన్నీ శాశ్వతాలా ? వీని వెనుక కష్టాలు, భయాలు లేవా ? అని ప్రశ్నించుకొని లోతుగా ఆలోచిస్తే - ఇవి శాశ్వతాలుకావనీ, వీటి వెనుక దుఃఖాలు దాగివున్నాయనీ అర్థమౌతుంది. ఇంతేగాక, మితిమీరిన సుఖానుభవం దుఃఖకారకమే అవుతుంది. మన యింద్రియశక్తులును పరిమితంగానే ఉంటాయి. మనం ఆ సుఖాలను కొద్దికాలమే అనుభవించగలం. కనుక మన సుఖం క్షణికం. దుఃఖమిశ్రితం.

పరమేశ్వరుని ఆనందం స్వాభావికం. అనంతం. త్రికాలాలలోను అది ఏకరసంగా ఉంటుంది. ఆ ఆనందం మన ఆనందంతో పోల్చతగినది కాదు. దానిని వర్ణింప మాటలు చాలవు. అంతర్యామియైన ఆ ఆనందస్వరూపుని దర్శించిన యోగి అగ్నిస్పర్శవల్ల చలిబాధ పోగొట్టుకున్నట్లు ఆ ఆనందస్పర్శవల్ల సమస్త దుఃఖాలను పోగొట్టుకుని అనిర్వచనీయమైన ఆనందాన్ని అనుభవిస్తాడు. దానినే 'సమాధి' అంటారు. అష్టాంగయోగ సాధనలో అది ఎనిమిదవ అంగము. ఆ ఆనందాన్ని ఒక సిద్ధపురుషుడు ఈ విధంగా వర్ణిస్తాడు.

సమాధి నిర్ధూతమలస్య చేతసో
నివేశితస్యాత్మని యత్సుఖం భవేత్ ।
న శక్యతే వర్ణయితుం గిరా
తదా స్వయం తదంతఃకరణేన గృహ్యతే ॥

"స్థిర సమాధితో నిర్మలచిత్తుడైన జీవుడు అంతర్యామియైన ఆనందసాగరుని దర్శించినపుడు కలుగు సుఖానుభూతిని వర్ణించటానికి మా మాటలు చాలటంలేదు. అది స్వయంగా ఎవరంతటవారే అంతఃకరణంతో (బుద్ధితో) అనుభవించవలసినదే" అన్నాడు.

'స్వ రితి వ్యానః' పరమేశ్వరుడు వ్యానవాయువు వంటివాడు. మన శరీరంలో వ్యానవాయువు శరీరమంతా సంచరిస్తూ ప్రతీ కణానికి ఆహారపానీయాల నందిస్తూ ప్రతీ కణాన్ని జీవింపచేస్తున్నది. అట్లే పరమేశ్వరుడు సర్వవ్యాపకుడై బ్రహ్మాండంలోని సర్వప్రాణులను పాలిస్తున్నాడు. పరమేశ్వరుని ఆ శక్తినే 'స్వః' అంటారు.

'స్వః' పదం స్వర్లోకాన్ని తెలుపుతుంది. సూర్యునినుండి ఆ పైన ఉండే నక్షత్రాల నన్నిటినీ కలిపి స్వర్లోకమంటారు. అది చాలా విశాలంగా ఉంటుంది. దాని అవధి ఎంతో నేటి ఖగోళవిజ్ఞానానికి కూడా అంతుబట్టడంలేదు. అది ఎంత విశాలంగా ఉన్నప్పటికీ దానికి అవధి ఉందంటాయి మన వేదశాస్త్రాలు. ఈ భూలోక భువర్లోక స్వర్లోకాలు మూడూకలిసి పరమేశ్వరునిలో ఏకపాదంగా – నాలుగింట ఒకవంతుగా ఉన్నాయంటుంది యజుర్వేదం. "పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యాఽమృతం దివి" (యజు. 31-3). మిగిలిన మూడు పాదాలు (మూడు భాగాలు) పంచభూతరహిత దివ్యలోకం. అది మృత్యురహితం. అమృతం. ఆనందమయం. అక్కడకే ముక్తజీవులు చేరుకుంటారు.

సామాన్య మానవులు నిత్యం సుషుప్తిలో (గాఢనిద్రలో) పొందే అనిర్వచనీయ సుఖం ఆ ఆనందస్వరూప పరమేశ్వరుని నుండియే. అలసియున్న శరీరాన్ని, మనస్సును సేదదీర్చి నూతనోత్సాహాన్ని కలిగిస్తున్నది ఆ అంతర్యామియే. ఆ ఆనందస్వరూపుడే.

'స్వః' సారంశం

ఓ ఆనందస్వరూప పరమేశ్వర ! వేదంద్వారా నీ వుపదేశించిన ధర్మకర్మల నాచరిస్తూ నిన్నుపాసింతుము గాక ! ధర్మకర్మల ఫలము నీకర్పించి రాగరహితులమై నీ ఆనందధామము చేరుదుము గాక !

తత్ సవితుః

సంస్కృత భాషలో 'తత్' అంటే అతడు, అది అని అర్థం. ఇది ఒక సర్వనామం. ఇచట దేనిని గురించి ఈ మంత్రం వివరిస్తున్నదో అది అని భావం. ఏది జగత్ప్రసిద్ధమో, దేనిని గురించి వేదశాస్త్రాలు, ఋషులు మునులు విశేషంగా చెబుతున్నారో అది. అంటే ఆ సచ్చిదానంద స్వరూప పరమేశ్వరుడు.

ఈ గాయత్రీమంత్రంలో పరమేశ్వరుని సవితా పదంతో పేర్కొనటం జరిగింది. అందుచే ఈ మంత్రానికి సావిత్రీమంత్రమనే ప్రసిద్ధి కలిగింది. సవితా పదం 'షుఞ్-అభిషవే' మరియు 'షూఙ్-ప్రాణి గర్భవిమోచనే' అనే ధాతువులతో నిర్మితమౌతుంది. అభిషవ మంటే ఉత్పత్తిచేయటం అని అర్థం. ఇచట ఈ పదం పరమేశ్వరుని జగదుత్పాదకశక్తిని సూచిస్తుంది. 'ప్రాణి గర్భవిమోచన' మంటే తల్లిగర్భంలో నిర్మించబడిన ప్రాణులను లేదా అండాలను గర్భంనుండి వెలుపలకు తీసుకురావటం. పరమేశ్వరుని ఈ రెండు శక్తులను సవితా పదం సూచిస్తుంది. జగత్ యొక్క సృష్టికి, ప్రాణిసృష్టికి అతడే ఏకైక చేతన నిమిత్తకారణం - కర్త. సవితా - సృష్టికర్త.

యాస్కమహర్షి తన నిరుక్త శాస్త్రంలో సవితా పదమును 'సవితా - సర్వస్య ప్రసవితా' అని నిర్వచించాడు. ఆయన అక్కడ సవితా పదం భౌతిక సూర్యుని పరంగా చెప్పటం జరిగింది. ఈ అర్థానికి 'షూ-ప్రేరణే' అనే ధాతువు మూలం. సంపూర్ణ జగత్తును తమతమ కార్యాలలో ప్రేరేపిస్తాడుకనుక భౌతిక సూర్యునికూడా 'సవితా' అనవచ్చు. కాని, మనం గాయత్రీమంత్రంతో సద్బుద్ధికొరకు ప్రార్థన చేస్తాం. అట్టి సద్బుద్ధి నివ్వగల శక్తి భౌతికసూర్యునిలో ఎక్కడుంది ? కనుక, ఇచట సవితా పదం అంతర్యామియై సర్వప్రాణులకు ప్రేరణ కలిగించే పరమేశ్వరునికే వర్తిస్తుంది.

సృష్టి ఉత్పన్నంకాకపూర్వం ప్రళయావస్థ ఉంటుంది. అప్పుడు సత్వము, రజస్సు, తమస్సు అనబడే మూడు రకాల పరమాణువులు సామ్యావస్థలో విడివిడిగా ఉంటాయి. దానినే 'మూలప్రకృతి' అంటారు. అప్పుడది అంధకారంగా-అప్రకేతంగా-ఏమీ తెలియరాని విధంగా ఉంటుంది. అట్టి ప్రకృతిలో పరమేశ్వరుడు తన ఈక్షణతో క్షోభను కలిగిస్తాడు. వివిధ నిష్పత్తులలో

సత్వరజస్తమస్సు లను పరమాణువులను కలిపి బంధించి వివిధ మూలకాలను నిర్మిస్తాడు. ఆ మూలకాలతోనే వివిధ పదార్థాలను, ప్రాణులను సృజిస్తాడు. ఇదంతా జీవులు చేసే కర్మలకు ఫలాలనివ్వటానికే. తనకొరకు కాదు.

ఇప్పుడును సృష్టి సర్వత్రా జరుగుతూనే ఉంది. కనుక సవిత సర్వవ్యాపకము. అదే విషయం ఈ క్రింది వేదమంత్రం వివరిస్తుంది.

సవితా పశ్చాత్తాత్ సవితోత్తరాత్తాత్ సవితోऽధరాత్ ।
సవితా నః సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః ॥
(ఋ. 10-36-14)

సృష్టికర్తయైన సవితా నామక పరమేశ్వరుడు ముందు, వెనుక, క్రింద, పైన, అన్నివైపులా అంతటా వ్యాపించి సృష్టిని గావించుచు మనను రక్షిస్తున్నాడు. అంతర్యామియై ప్రేరేపిస్తూ మనలను కర్మశీలుర చేస్తున్నాడు. అట్టిపరమేశ్వరుడు మనకు శుభములను, దీర్ఘాయువును ప్రసాదించు గాక !

అంతర్యామియైన పరమేశ్వరుని ఈ సవితాశక్తియే మనలను కర్మలయందు ప్రేరేపిస్తున్నది. ఆ ప్రేరణవల్లనే మానవుడు కర్మశీలుడై, ఆలోచనాపరుడై కవితలను, కవిత్వాలను సృజిస్తున్నాడు. శిల్ప, వైద్య, రసాయన, ఖగోళాది శాస్త్రాలతో అద్భుతమైన ఆవిష్కారాలను సాధిస్తున్నాడు. అనేక సుఖసాధనాలను సమకూర్చుకుంటున్నాడు. బుద్ధికి ప్రతిరూపమైన కంప్యూటర్లను నిర్మించి వాటితో మరెన్నో అద్భుతాలను సృజిస్తున్నాడు. ప్రపంచంలోగల సమస్త వైజ్ఞానిక ఆవిష్కారాల వెనుక ఈ సవితాశక్తి ప్రేరణయే ఉంటుంది. మనం ఆ ప్రేరణను లోక-కల్యాణానికి వినియోగించటం మన ధర్మం. అదే పుణ్యం.

ప్రాణులలోని ప్రజనన శక్తిని – సంతానోత్పాదకశక్తిని సవితా అంటారు. అందుచే పర్యాయవాచకంగా తండ్రిని 'సవిత' అనవచ్చు. మానవులలోని సత్యాసత్య ధర్మాధర్మ వివేకశక్తిని కూడా సవితా అంటారు. దానితోనే మానవుడు ధర్మకార్యాల నాచరించి భౌతికోన్నతిని, యోగసాధన చేసి ఆత్మికోన్నతిని పొందుతాడు.

'తత్ సవితుః' సారాంశం

ఓ సృష్టికర్తవైన పరమేశ్వరా ! మాకు శరీరేంద్రియ మనోబుద్ధులను నిర్మించి యిచ్చిన ఓ తండ్రీ ! నీ ప్రేరణతో మా బుద్ధి వికసించి మేము జ్ఞానవంతులము, ధర్మాత్ములము అగుదుము గాక !

వరేణ్యం

'వృఞ్-వరణే' అనే ధాతువుతో వరేణ్య పదమేర్పడుతుంది. వరింపతగినవాడు - కోరతగినవాడు అని దీని అర్థం. "యద్ వరం వర్తుం అర్హం అతిశ్రేష్ఠం తత్ వరేణ్యం = ఏది వరించతగినదో, అతి శ్రేష్ఠమైనదో అది వరేణ్య" మని నిర్వచనం.

సామాన్య మానవుల దృష్టిలో లోకంలో ప్రధానంగా కోరతగినవి ధనధాన్యాలు, భోగభాగ్యాలు, సిరిసంపదలు. వాటివల్లనే సర్వసుఖాలు లభిస్తాయని వారి ఆలోచన. వాటిని సంపాదించటానికే వారు నిరంతరం శ్రమిస్తారు. సంపాదించే కొలది రాగం పెరుగుతుందేకాని తగ్గదు. సిరిసంపదలవల్ల కలిగే సుఖమును తాత్కాలికమే. ఏకాంగమే. ధనవంతులంతా సుఖపడుతున్నారా? అని ప్రశ్నించుకుని ఆలోచిస్తే వారే ఎక్కువ అసంతృప్తితో జీవిస్తున్నట్లు అర్థమౌతుంది. వధూవరులు - భార్యాభర్తలు ఒకరికొకరు కోరతగినవారే. వరింపతగినవారే. అయినా వారి అనురాగ మెంతకాల ముంటుందో తెలియదు. మనసులు కలిసి చిరకాలం వారు అనురాగంతో కలిసివున్నా అవసానకాలంలో ఒకరివెంట మరొకరు పోలేరు. మిత్రతయును ఇటువంటిదే. పరిశీలించి చూస్తే పరమేశ్వరుడే మనకు నిజమైన కోరతగిన మిత్రుడు. పరమ ఆప్తుడు.

పరమేశ్వరుడు సర్వవ్యాపకుడుకనుక సదా-సర్వకాల సర్వావస్థలయందు మనకు తోడుగా ఉంటాడు. మిత్రుల మధ్య, భార్యాభర్తల మధ్య అపార్థాలొచ్చే అవకాశం ఉంది. ఒకరినొకరు మరొకరకంగా అర్థంచేసుకోవచ్చు. కాని, పరమేశ్వరుడు అందరి మనసుల నెరిగిన మహా మనీషి. మనను మననుగా అర్థం చేసుకోగల పరమ మిత్రుడు. కనుకనే వేదం "ఇంద్రస్య యుజ్యః సఖా (ఋ. 1-22-19) - సర్వవ్యాపకుడైన విష్ణువే జీవునకు నిజమైన యోగ్యమైన మిత్రు" డంటుంది.

ఆనందమే పరమేశ్వరుని స్వరూపం కనుక సర్వప్రాణులచేత అతడు కోరతగినవాడే. దేవుడు లేడని వాదించు నాస్తికులును ఆనందాన్ని కోరతారు కదా ! కనుక, పరోక్షంగా వారును పరమేశ్వరుని వరించువారే. సామాన్యంగా మానవుడు అవిద్యతో (అజ్ఞానంతో) కూడి ఉంటాడు. దానివల్ల దేహాత్మభ్రాంతి

కలుగుతుంది. దానితో దేహమే తా ననుకుంటాడు. దేహంతో సంబంధ మున్నవారే తనవా రనుకుంటాడు. వీలయినంత ఎక్కువగా ఇంద్రియాలతో సుఖాలనుభవించటమే పురుషార్థమనుకుంటాడు. అందుకొరకై శ్రమించి అనేక సుఖసాధనాలను సమకూర్చుకుంటాడు. వాటిపై రాగాన్ని పెంచుకుంటాడు. ఈ విధంగా మానవుడు అజ్ఞానంతో ప్రకృతిని-ప్రపంచాన్ని వరిస్తున్నాడు. కాలప్రవాహంలో ఆ సుఖసాధనాలు దూరమైతే విలపిస్తున్నాడు ఆస్తులు దూరమైనా, అయినవారు దూరమైనా అమిత దుఃఖాన్ని అనుభవిస్తున్నాడు. ప్రకృతియొక్క స్వభావం తెలియకనే ఈ పొరబాటు జరుగుతోంది. ఆలోచించి చూస్తే ప్రపంచంలో దొరికే సుఖాలు శాశ్వతాలుకావు. ఆ క్షణికసుఖాల వెనుకకూడా నాలుగురకాల దుఃఖం దాగి వుంటుందంటారు వివేకవంతులు.

'వరేణ్య' పదమునకు శ్రేష్ఠుడని మరియొక అర్థం. శ్రేష్ఠపురుషుని నాయకునిగా ఎన్నుకొన్న ప్రజలు తమ చింతలన్నిటిని నాయకునిపై వదలి దిగులు లేకుండా జీవిస్తారు. శ్రేష్ఠనాయకుని కన్నను శ్రేష్ఠతముడైన భగవంతుని నాయకునిగా చేసుకొన్నవారికి దిగులేముంటుంది ? ఈ లోకంలో మనం మన పరిధిలోలేని భారాలెన్నిటినో మనపైన వేసుకొని జీవిస్తూ ఉంటాము. భగవంతుని నాయకునిగా ఎన్నుకొని ఆయనపైనే మన భారాలన్నీ వేస్తే మనకెంతో తేలికగా ఉంటుంది. మనం మన కర్తవ్యాన్ని చక్కగా పాలిస్తే చాలు. జీవితం ఆనందంగా గడచిపోతుంది.

వేదంద్వారా పరమేశ్వరుడుపదేశించిన సత్కర్మల నాచరిస్తూ వాటి ఫలాన్ని పరమేశ్వరార్పణ చేస్తూవుంటే క్రమంగా మనలోని ప్రపంచరాగం తొలగిపోతుంది. భగవంతునిపై రాగం పెరుగుతుంది. అశాంతి తొలగిపోయి పరమశాంతి ప్రాప్తిస్తుంది. అంతకన్న మనకు కావలసింది ఏముంది ?

'వరేణ్యం' సారాంశం

ఓ వరింపదగిన మిత్రమా పరమేశ్వరా ! మమ్ము నీవే నీ చెంతకు నడిపించుకో. ఓ శ్రేష్ఠనాయకా ! నీ నాయకత్వంలో మేము శాంతచిత్తుల మగుదుము గాక !

భర్గః

ఈ 'భర్గః' పదం తదుపరి పదంతో సంధి ఏర్పడటం వల్ల గాయత్రీమంత్రంలో 'భర్గో'గా మారింది. 'భ్రస్జ-పాకే' 'భృజీ-భర్జనే' అను ధాతువులతో 'భర్గః' పదం ఏర్పడుతుంది. పాపరహితుడు, పాపనాశకుడు నని ఈ పదమున కర్థం. 'భృఞ్జన్తి పాపాని దుఃఖమూలాని యః సః-భర్గః' అని నిర్వచనం. పాపాలను, అవిద్యాది క్లేశాలను భస్మంచేస్తాడుకనుక పరమేశ్వరునకు భర్గు డని పేరు.

మనం చేసే కర్మలు ధర్మయుక్తము, న్యాయయుక్తము అయితే పుణ్యకర్మలౌతాయి. అవే కర్మలు అధర్మయుక్తము అన్యాయయుక్తము లయితే పాపకర్మలౌతాయి. పరమేశ్వరుడు మనం చేసే కర్మలకు న్యాయమూర్తివలె (జడ్జీవలె) న్యాయంగా ఫలాలనిస్తాడు. కనుక, అతడు న్యాయకారి-న్యాయమూర్తి. ఈ లోకపు న్యాయమూర్తులు అల్పజ్ఞతవల్లకాని, ప్రలోభవశులైకాని సరియైన న్యాయం చెప్పలేకపోవచ్చును. కాని, పరమేశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు, సర్వవ్యాపకుడు, సర్వసాక్షి, పక్షపాతరహితుడు కావటంవల్ల అతని న్యాయం సున్నితపుత్రాసుతో తూచినంతసరిగా ఉంటుంది. అతడు పరిపూర్ణుడు కావటంవల్ల ప్రలోభాలకు వశమయ్యే ప్రసక్తేలేదు. జీవులనుభవించే సుఖదుఃఖాలకు వారుచేసిన కర్మలే కారణంకాని పరమేశ్వరుని అగ్రహానుగ్రహాలు కావు. అందుచే అతడు పాపరహితుడు. ఎవరు అతనిని ధర్మదేవతగా ఉపాసిస్తారో వారిని అతడు రక్షిస్తాడు. పాపకార్యాలు చేయబోయేముందు వారిలో భయాందోళనలు కలిగించి వారిని పాపకార్యలనుండి నివృత్తుల చేస్తాడు. ఆ విధంగా ఆయన పాపనాశకుడు.

'భర్గః' పదమునకు విశుద్ధమైన ప్రకాశమని మరియొక అర్థం. కోట్లాది సూర్యుల ప్రకాశమును ఆ ప్రకాశానికి సరిరాదు. మన ఆత్మయును ప్రకాశం గలదేకాని పరమేశ్వరునంత ప్రకాశ వంతమైనదికాదు. అదియును కామక్రోధాది మాలిన్యాలతో ఆవరింపబడి ఉండటంవల్ల అల్పంగానే ప్రకాశిస్తున్నది. దానిని మనం పరంజ్యోతియైన భర్గోదేవుని ప్రకాశంతో శుద్ధపరచుకోవలసి ఉంది. బంగారం మూసలో కరిగి తన మాలిన్యాలను పోగొట్టుకుని ప్రకాశించునట్లు మనం మన ఆత్మను పరమాత్మ ప్రకాశంతో శుద్ధపరచుకోవాలి.

'భర్గః' పదమునకు విశుద్ధ జ్ఞానమని మరియొక అర్థం. పరమేశ్వరుడు సర్వజ్ఞుడు. జీవులమైన మనం అల్పజ్ఞులం. ఇంతేగాక, మన జ్ఞానం భ్రమ ప్రమాదాలతో కూడియుంటుంది. అట్టి మన జ్ఞానాన్ని విశుద్ధపరచుకొని వికసింపచేసుకోవటానికి భర్గోదేవుని ఉపాసించవలసి ఉంది. అతని నుపాసించటంవల్ల అగ్నిసమీపంలో చలి దూరమైనట్లు మన అవిద్యా అజ్ఞానాలు తొలగిపోయి జ్ఞానవికాసం కలుగుతుంది.

మనం వసించే ఈ ప్రపంచంలో అనేక విషయసుఖాలున్నాయి. మన కోరికలు ఇంద్రియసుఖాలవెంట పరుగులు తీస్తున్నాయి. లోకంలో వాటిని పొందటానికి వెలుగుమార్గాలేకాక అనేక చీకటి దారులూ ఉన్నాయి. వెలుగు మార్గాలకన్న చీకటి దారులే తేలికనిపిస్తున్నాయి. ఫలితంగా మానవుడు తప్పు మార్గాన్ననుసరించి అంధకారంలోనికి పోతున్నాడు. అనేక పాపాలు చేసి కాలాంతరంలో అనేక కష్టాల ననుభవిస్తున్నాడు. అప్పటికికాని అతనికి పశ్చాత్తాపం కలగటం లేదు. అనేక జీవితానుభవాల ననుభవించినా ముందుగానే మార్గమేదో నిర్ణయించుకోలేక వివశుడైపోతున్నాడు. అప్పుడే మానవునకు భర్గోదేవుని ప్రకాశ మవసరమౌతుంది. ఆ విశుద్ధ ప్రకాశంలో అజ్ఞానపు తెరలు తొలగిపోయి సరియైన మార్గమేదో గోచరిస్తుంది.

ఏ భక్తునకు భర్గోదేవుని ప్రకాశం లభిస్తుందో అతడు విశుద్ధమైన జీవితాన్ని గడుపుతాడు. అతని మనోవాక్కాయాలు పాపరహితము లౌతాయి. తద్వారా అతనికి అన్నీ సుఖాలే ప్రాప్తిస్తాయి.

నేడు లోకంలో భర్గః పదము పురాణోక్త కైలాసాధిపతియైన శివ నామముగా ప్రచారం పొందింది. కాని, పరమేశ్వరుడు ఏకదేశవాసి కాదు. అతడు సర్వవ్యాపకుడనీ – సర్వత్రా సమానంగా వ్యాపించి యున్నాడనీ వేదం నొక్కి వక్కాణిస్తుంది.

'భర్గః' సారాంశం

న్యాయకారివైన ఓ పరమేశ్వరా ! నీ సృష్టి స్థితి లయ పాలనాది కర్మలన్నీ న్యాయపూర్ణములు. జీవులు చేసే కర్మలకును నీవు న్యాయంగానే ఫలాల నిస్తావు. కావున, నీవు పాపరహితుడవు. శుద్ధుడవు. నిన్నుపాసించి మేమును నీవంటి వారమే అగుదుము గాక! నీవు సర్వజ్ఞుడవు. విశుద్ధ జ్యోతివి. మా అవిద్యాది క్లేశాల నన్నిటిని దగ్ధంచేసి మమ్ము ధర్మమార్గాన నడుపుము.

దేవస్య

'దేవస్య' అంటే 'దివ్య గుణాలు గల దేవునియొక్క' అని అర్థం. పూర్వం వర్ణింపబడిన దివ్యగుణాలన్నీ ఎవనిలో ఉన్నాయో అట్టి దేవదేవుని ధ్యానింపుమని ఈ పదం చెబుతున్నది.

'దేవ' పదానికి వైదిక సాహిత్యంలో విస్తృతమైన అర్థాలున్నాయి. సామాన్యంగా పరోపకారంకొరకు పాటుపడేవారిని దేవతలనీ, తనకొరకే పాటుపడేవారిని మానవులనీ అనవచ్చు. పరోపకారం చేసేవారు కేవలం మానవులే కానక్కరలేదు. భూమి జలము అగ్ని వాయువు ఆకాశము సూర్యుడు చంద్రుడు నక్షత్రాలు మొదలైన జడపదార్థాలుకూడా మౌనంగానే పరోపకారం చేస్తున్నాయి. ప్రాణులహితం కొరకే అవి సృజింపబడ్డాయి. అందుచే వాటిని కూడా దేవత లన్నారు. ఇవి జడ దేవతలు. అంటే జ్ఞానంలేని దేవతలు.

చేతనులైన మానవులలో పరోపకారాది దివ్యగుణాలు గలవారందరినీ దేవతలనవచ్చు. విద్వాంసులు, వీరులు, దేశభక్తులు, సేవాతత్పరులు, లోక కళ్యాణంకొరకు పాటుపడే సాధుసంన్యాసులు మొదలైనవారంతా దేవతలే. వ్యక్తిపరంగా ఆలోచిస్తే జన్మనిచ్చిన తల్లిదండ్రులు, విద్యా సదాచారాలను నేర్పిన ఆచార్యులు, ధర్మోపదేశం చేసే అతిథులు మొదటగా లెక్కింపదగిన దేవతలౌతారు. కనుకనే **"మాతృదేవో భవ, పితృదేవో భవ, ఆచార్యదేవో భవ, అతిథి దేవోభవ"** అంటాయి మన శాస్త్రాలు.

'దేవ' పదము "దివు-క్రీడా విజిగీషా వ్యవహార ద్యుతి స్తుతి మోద మద స్వప్న కాంతి గతిషు" అనే సంస్కృత ధాతువుతో నిర్మించబడుతుంది. ఈ అర్థాలన్నీ పైన చెప్పుకున్న ఏకేశ్వరునికీ వర్తిస్తాయి.

అతడు క్రీడా=పరసహాయం లేకుండానే తానొక్కడే క్రీడగా ఈ సృష్టిని చేస్తాడు. విజిగీషా = సదా అతడు జయశీలుడే - అతని నెవరూ జయించలేరు. వ్యవహార = అతడు న్యాయాన్యాయ వ్యవహార కుశలుడు. ద్యుతి = స్వయం ప్రకాశకుడు. స్తుతి = స్తుతింపదగినవాడు. మోద = ఆనంద స్వరూపుడు. మద = మదోన్మత్తుల మద మడగిస్తాడు. స్వప్న = జీవుల నిద్రపుచ్చి విశ్రాంతి నిస్తాడు. కాంతి = కామించదగినవాడు-అందరిచే కోరతగినవాడు. గతి =

గతిశీలుడు. జడ జగత్తును గతివంతం చేస్తున్నాడు. ఈ విధంగా దేవ పదంలోని అర్థాలన్నీ పరమేశ్వరునకు వర్తిస్తాయి. అందుచేతనే మనం అతనిని "దేవుడు" అంటున్నాము.

యజుర్వేదం దేవతలు 33 (త్రయస్త్రింశతా - 14-31) అంటుంది. దీనిని వివరిస్తూ మహర్షులు - "పృథివ్యాదయో అ౽ష్టావసవః, ప్రాణాదయో దశ వాయవో జీవాత్మా చ, చైత్రాదయో ద్వాదశ మాసాః, విద్యుద్యజ్ఞశ్చ" అన్నారు.

పై విధంగా యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి వేదం చెప్పే 33 దేవతలను వివరించి వీటన్నిటికీ స్వామి, అన్నిటినీ తనయందు గలవాడును కనుక పరమేశ్వరుడు 34వ దేవత యంటాడు. ఈ మహర్షి తెలిపినది వేద సందేశమే.

"యస్య త్రయస్త్రింశద్ దేవా అఙ్గే సర్వం సమాహితాః ।
స్కమ్భమ్ తం బ్రూహి కతమః స్విదేవ సః॥

(అథర్వవేదం. 10-7-13)

ఎవని అంగములో సమస్తములైన 33 రకముల దేవతా గణములు సమాహితములై ఉన్నాయో అతడెవరో చెప్పుమని.ఎవరైనా అడిగితే 'స్కంభుడు' - అంటే సర్వాధారుడైన పరమాత్మయే నని చెప్పాలి" అనేది వేద సందేశం. కనుక, మనం గాయత్రీమంత్రంతో ముఖ్యదేవతయైన పరమేశ్వరుని ఉపాసిస్తూ, నిత్యం అగ్నిహోత్రం చేస్తూ మిగిలిన 33 దేవతలను పూజించాలి. అంటే, వాటిని సంస్కరించి - శుద్ధపరచి సద్వినియోగం చేసుకోవాలి.

'దేవస్య' సారాంశం

సమస్త దేవతలకు దేవతవైన ఓ మహాదేవా ! పరమేశ్వర ! నీవు అనేక దివ్యగుణములతో ప్రకాశించు దేవదేవుడవు. నిన్నుపాసించి మేమును నీ దివ్య గుణాలను బొందుదుముగాక !

ధీమహి

'ధీమహి' అంటే 'ధ్యానం చేయుదుము గాక' అని అర్థం. పూర్వం వర్ణించిన సచ్చిదానంద స్వరూపుడు, సృష్టికర్తయునైన దేవదేవునియొక్క 'భర్గః' స్వరూపాన్ని ధ్యానించాలని ఈ పదం చెబుతున్నది. ధ్యానాన్ని గురించి లోకంలో భిన్న భిన్న అభిప్రాయాలున్నాయి. వివిధ ధ్యానపద్ధతులూ ఉన్నాయి. ఈ సందర్భంలో అన్ని సాంప్రదాయాలవారూ ప్రామాణికంగా అంగీకరించే **'పతంజలి యోగదర్శనం'** ధ్యానాన్ని గురించి ఏమి చెబుతున్నదో పరిశీలిద్దాము.

పతంజలి మహర్షి తమ యోగదర్శనాన్ని ప్రారంభిస్తూ ముందుగా 'యోగ' పదమును నిర్వచించారు. **"యోగః చిత్తవృత్తి నిరోధః** (1-2) – చిత్త వృత్తులను నిరోధించటమే యోగ" మన్నారు. ఇచ్చట చిత్తం అంటే మనస్సు. వృత్తులు అంటే దాని వ్యాపారాలు – పనులు. ఆలోచనల నన్నిటినీ నిరోధించటం – ఆలోచనారహిత స్థితిలో ఉండటం యోగ మని భావం. ఆ స్థితిలో జీవునకు ఆత్మ పరమాత్మల సాక్షాత్కారం కలుగుతుంది. అనిర్వచనీయమైన ఆత్యంతిక సుఖానుభవం – ఆనందం కలుగుతుంది. ఆ స్థితివల్ల కలిగే ప్రయోజనా లేమిటో ఒక ఋషి ఈ విధంగా వివరిస్తారు.

భిద్యంతే హృదయగ్రంథి శ్ఛిద్యంతే సర్వ సంశయాః ।
క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే ॥

– ముండకోపనిషత్తు (2-2-8)

ఆ పరోక్షమైన పరావరుడగు పరమేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొందినపుడు – అట్టి యోగియొక్క హృదయగ్రంథి – అవిద్యాముడి విడిపోతుంది. అంటే దేహాత్మభ్రాంతి తొలగిపోతుంది. సర్వ సందేహాలు తీరిపోతాయి. కర్మ బంధనాలన్నీ తొలగిపోయి ముక్తుడౌతాడు.

అట్టి స్థితిని పొందటమే మానవజన్మయొక్క పరమలక్ష్యం కావాలంటారు మన ఋషులు. ఆ స్థితిని అందుకోవడానికి పతంజలి మహర్షి 8 అంగములను తెలిపారు. వీటిని మనం మెట్లుగా భావించవచ్చు. అందులో ధ్యానం అనేది ఏడవ మెట్టు. అందుచే ధ్యానం చేయగోరేవారు ముందుగా యమ నియమాలను పాటిస్తూ జీవితాన్ని గడపాలి. స్థిరంగా సుఖంగా ఎక్కువకాలం

కూర్చోగలిగే ఆసనంలో కూర్చోవాలి. అనంతరం తన శరీరంలోనే ఏదైనా ఒక స్థానంలో - హృదయం, కంఠం, భృకుటి, సహస్రారం మొదలైన ఏదేని ఒక స్థానంలో మనస్సును ధారణ చెయ్యాలి. నిలిపి ఉంచాలి. అప్పుడు ధ్యేయాన్ని - ధ్యానం చెయ్యాలనుకున్నదానిని ధ్యానం చెయ్యాలి. ఆ ధ్యానం పరిపక్వమయితే సమాధి సిద్ధిస్తుంది. అదే ఎనిమిదవ మెట్టు.

ధ్యానసాధనకు చిత్త ప్రసన్నత చాలా అవసరం. ఏ కారణంచేతనైనా చిత్తంలో అలజడి కలిగితే ధ్యానం చెయ్యటం చాలా కష్టమౌతుంది. చిత్తాన్ని సదా ప్రసన్నంగా ఉంచుకోవడానికి పతంజలి మహర్షి ఒక చక్కటి ఉపాయాన్ని చెప్పారు. అదేమంటే -

మైత్రీ కరుణా ముదితోపేక్షాణాం, సుఖదుఃఖ
పుణ్యాపుణ్య విషయాణాం భావనాతః చిత్త ప్రసాదనమ్

-యోగదర్శనం. 1-33

లోక వ్యవహారంలో మనతో సమానమైన వారితో మైత్రితో మెలగటం, ఉన్నతి చెందేవారిని చూసి అసూయపడక ముదితవహించటం - సంతోషించటం, దీనులపట్ల కరుణతో వ్యవహరించటం - వారికి చేతనైనంత సాయం చేయటం, దుష్టులు దుర్మార్గుల పట్ల ఉపేక్షవహించటం అనే నాలుగు విషయాలను పాటిస్తే మనసు కలత చెందక ప్రసన్నంగా ఉంటుంది. శ్రీకృష్ణభగవానుడు గీతలో చెప్పినట్లు "ప్రసన్న చేతసో హ్యాశు బుద్ధిః పర్యవతిష్ఠతి" **(2-65)** - ప్రసన్న చిత్తుని బుద్ధి శీఘ్రంగానే పరమేశ్వర ధ్యానంలో స్థిరపడుతుంది.

ధీమహి - సారాంశం

హే సర్వవ్యాపక సర్వసంరక్షక సర్వేశ్వర ! నీవు మాకు అత్యంత సన్నిహితుడవై అంతర్యామిగా నున్నావు. మా సమస్త క్లేశాలను, అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టగల నీ భర్గః స్వరూపాన్ని - విశుద్ధ తేజస్సును మేము నిత్యము మా హృదయమున ధ్యానింతుము గాక ! నీ దివ్యానందము నొంది కృతార్థుల మగుదుము గాక !

ధియః

'ధియః' పదము దీని తదుపరి పదంతో సంధి ఏర్పడటంవల్ల ఈ మంత్రంలో 'ధియో'గా మారింది. 'ధియః' అంటే 'బుద్ధులను' అని అర్థం. గాయత్రీ మంత్రంలోని చివరి పాదం ప్రార్థనా పాదం. మొదటి పాదంలో పరమేశ్వరుని ముఖ్యగుణాల స్తుతి ఉంది. రెండవ పాదం అట్టి దివ్యగుణయుక్తుని ధ్యానించమంటుంది. చివరి పాదంలో ప్రార్థన ఉంది. అది అత్యుత్తమ పదార్థంకొరకు ప్రార్థన. లోకంలో అన్నిటికన్న గొప్పది, ఉత్తమమైనది ఏది ?

ధనధాన్యాలు, సిరిసంపదలు, కీర్తిప్రతిష్ఠలు గొప్పవే అయినా వాటి వెనుక రాగద్వేషాలు అహంకారఅభిమానాలు దాగి ఉంటాయి. అవి మనను వ్యసనాలవైపు, పాపాలవైపు తీసుకుపోగల అవకాశం ఉంది. ఇంతేగాక, అవి క్షణికాలు. ఏ క్షణంలో అవి మననుండి దూరమైపోతాయో తెలియదు. మరి, ప్రమాదరహితమైనదీ అత్యుత్తమమైనదీ ఏది ? ఇది ఆలోచించవలసిన విషయం. ఈ జిజ్ఞాస ఆది ఋషులకును కలిగింది. వారు పరమేశ్వరీయ జ్ఞానమైన వేదాలను తరచి తరచి చూచారు. అప్పుడు వారికి గోచరించింది ఒక అద్భుతమైన పదార్థం. సర్వోత్తతమైన పదార్థం. అదియే బుద్ధి.

ప్రారబ్ధవశాత్తు పేదవాడిగా పుట్టినా వికసించిన బుద్ధిగలవాడు అన్నిటినీ సంపాదించుకోగలుగుతాడు. అదిలేకుంటే భాగ్యవంతుల యింట పుట్టినా అన్నిటిని పోగొట్టుకుంటాడు. కనుక మనం బుద్ధివికాసం కొరకు ప్రార్థించటమే ఉత్తమం. ఇచట బుద్ధి యంటే సద్బుద్ధి యనియే గ్రహించాలి. తెలివితేటలెన్ని ఉన్నా వాటిని సద్వినియోగం చేస్తే సత్ఫలితాలొస్తాయికాని దుర్వినియోగం చేస్తే ఎట్లొస్తాయి ? దుర్వినియోగం చేస్తే ఆ తెలివితేటలే దుర్గతిని కలిగిస్తాయి. ఈ విషయం తదుపరి ప్రకరణంలో వివరంగా తెలిసికుందాము.

బుద్ధి నశించటంవల్లనే దీర్ఘవ్యాధులు కలుగుతాయంటాడు ప్రసిద్ధ ఆయుర్వేదాచార్యుడు పునర్వసు మహర్షి. '**ప్రజ్ఞాపరాధో మూలం సర్వరోగాణాం**' - సర్వరోగాలకు మూలం బుద్ధి నశించటమే. బుద్ధి నశించటంతో రాజసిక తామసిక సంస్కారాలు రాజ్యం చేస్తాయి. దానితో అతడు మద్య మాంస వ్యభిచారాదులకు లోనై రోగాల పాలౌతాడు. కనుక

మనం ఆరోగ్యంగా ఉండాలన్నా, ఆనందంగా ఉండాలన్నా సద్బుద్ధికొరకు ప్రార్థించటమే ఉత్తమం. అందుకు గాయత్రీ మంత్రమే ఉత్తమోత్తమ మంత్రం. ఇంతేగాక, వైజ్ఞానిక పురోగతికీ, శాస్త్ర కళారంగాల అభివృద్ధికీ, సామాజిక జీవన వికాసానికీ కొంత విశేష బుద్ధి అవసరం. కనుక, మనం సదా సద్బుద్ధితోబాటు బుద్ధివికాసంకొరకు ప్రార్థిస్తూ అందుకు తగిన ప్రయత్నం, పరిశ్రమ చెయ్యాలి.

మన ఆయుర్వేద గ్రంథాలలోను, ధర్మగ్రంథాలలోను సత్త్వగుణాన్ని, బౌద్ధిక శక్తిని పెంచే ఆహారవిహారాలు తెలుపబడ్డాయి. వాటిని సేవిస్తే తప్పక సుబుద్ధి బలపడుతుంది. ముఖ్యంగా ఆవుపాలు, అంజీర ద్రాక్ష ఉసిరిక మొదలైన పండ్లు, తులసి సరస్వతి శంఖపుష్పి మొ. ఆకులు, బాదం అక్రోట్ మొ.కాయలు ; చిలకకూర, బతువా, కేరెట్లు మొ. కూరలు మేలు చేస్తాయి. రాజస తామసాహారాలు పూర్తిగా విసర్జించి సాత్వికాహారాలు తీసుకుంటే మంచిది. మద్యమాంసాలను ఏరూపంలోనూ తీసుకోకూడదు. కేవలం మద్యమేకాక బుద్ధిని నశింపజేసే గంజాయి, భంగు, బీరు, ఆధునిక డ్రగ్సు కూడా నిషిద్ధమే. **'బుద్ధిం లుంపతి యద్ద్రవ్యం మదకారీ తద్ ఉచ్యతే'** అని చెప్పినట్లు అవన్నీ మద్యం వంటివే. బుద్ధిని నశింపచేసేవే.

ప్రతీ తల్లీ, ప్రతీ తండ్రీ తమ బిడ్డలు మేధావులు కావాలని కోరుకుంటారు. అందుకు తమ శక్తికొలది ప్రయత్నిస్తారు. అయితే, ఆ ప్రయత్నం తమ పిల్లలు విద్యార్థి దశలో ఉన్నప్పుడుకన్న అంతకు పూర్వమే వారు తల్లి గర్భంలో ఉన్నప్పుడే ప్రారంభిస్తే మంచి ఫలితాలుంటాయని మన ఋషులంటారు. అందుకొరకే గర్భిణీస్త్రీలకు పుంసవన, సీమంతోన్నయన సంస్కారాలు జరిపించాలంటారు. ఆ సంస్కారాల విధి విధానాల ననుసరిస్తే తప్పక మంచి ఫలితాలుంటాయి. ఆహార విహార వ్యవహారాలలో కొన్ని జాగ్రత్తలు పాటిస్తే గర్భిణులు తమ గర్భంలో పెరిగే బిడ్డల మేదస్సును వికసింపజేయవచ్చు. వాటిని గురించి వివరంగా తెలుసుకో గోరువారు మాచే ప్రచురింపబడిన గ్రంథం "దౌహృదిని" (ఋషుల దృష్టిలో గర్భిణీ స్త్రీ) చదువగోరుచున్నాము.

'ధియః' - సారాంశం

సర్వాంతర్యామివైన ఓ పరమేశ్వరా ! నీవు సర్వజ్ఞుడవు. పరిపూర్ణ జ్ఞానివి. నిన్నుపాసించి మేమును జ్ఞానవంతుల మగుదుము గాక ! ఆ జ్ఞానంతో అభ్యుదయ నిఃశ్రేయసముల నొందుదుముగాక !

యో నః ప్రచోదయాత్

ఈ వాక్యంలోని మొదటిపదం 'యో' యొక్క అసలు రూపం 'యః'. 'యః' అంటే యిక్కడి ప్రకరణాన్నిబట్టి ఆ పరమేశ్వరుడని అర్థం. ఎవడు సర్వజ్ఞుడో, పాపరహితుడో, శ్రేష్ఠుడో అట్టి పరమేశ్వరుడని భావం.

'నః' అంటే మాయొక్క అని అర్థం. ఈ గాయత్రీ మంత్రంతో ఎవరి బుద్ధికొరకు ప్రార్థిస్తున్నాము ? కేవలం మన ఒక్కరి బుద్ధికొరకే కాదు. అందరి బుద్ధికొరకు. మన తోటి మానవులందరి బుద్ధికొరకు ప్రార్థించవలెనని ఈ పదము సూచిస్తున్నది. వేదాలలోని ప్రార్థనలలో చాలావరకు సామూహిక సంక్షేమంకొరకు చేసే ప్రార్థనలే. మానవుడు సామాజిక ప్రాణి. ఇతరుల సహకారం లేకుండా అతడు ఒంటరిగా జీవించలేడు. అందువలన ప్రతీవ్యక్తీ తనను ఒక సమిష్టి ప్రాణిగా గుర్తించి **'అందరి ఉన్నతిలోనే తన ఉన్నతి** గల'దని తెలుసుకోవాలి. అందుకు తగినట్లుగా జీవించాలి. భౌతిక రంగంలోనేకాక ఆధ్యాత్మికరంగంలోనూ యిట్టి భావననే కలిగి యుండాలి.

'ప్రచోదయాత్' అంటే 'వికసింపజేయు'మని అర్థం. మానవులందరిలోను ఎంతోకొంత బుద్ధి ఉంటుంది. అది ఎంత వికసిస్తే మానవు డంత ఉన్నతి చెందుతాడు. సూర్యకిరణ స్పర్శతో కమలం వికసించినట్లు అంతర్యామియైన 'భర్గః' సూర్యుని అనుగ్రహంతో సంకుచితమైన మన బుద్ధి వికసిస్తుంది. కనుకనే మనం ఈ గాయత్రీ మంత్రంతో మా బుద్ధిని వికసింపజేయుమని ప్రార్థిస్తున్నాము.

'ప్రచోదయాత్' అంటే 'ప్ర=చక్కగా-సరియైన మార్గంలో, చోదయాత్ = ప్రేరేపింపుము' అని మరియొక అర్థం. కేవలం బుద్ధి వికసిస్తే పెద్దగా ప్రయోజనం లేదు. అది సరియైన మార్గంలో పయనిస్తేనే మనకు గొప్ప మేలు కలుగుతుంది. అందుకొరకే మనం పరమేశ్వరుని ప్రార్థించాలి. సూర్యోదయంతో చీకటంతా పటాపంచలై మార్గాలు స్పష్టంగా గోచరిస్తాయి. అట్లే అజ్ఞానాంధకారంతో కూడిన ఈ ప్రపంచంలో జీవన పథికుడైన మానవునకు సరైన మార్గమేదో గోచరించాలంటే భర్గోజ్యోతి బుద్ధిలో ప్రకాశించాలి. అది మన అవిద్యాది క్లేశాలను దగ్ధం చేయాలి. అప్పుడే సరియైన మార్గమేదో స్పష్టమౌతుంది.

బుద్ధి అనేది ఒక బలమైన సాధనం మాత్రమే. దానితో మనం మంచి పనులూ చేయవచ్చు, చెడు పనులూ చేయవచ్చు. దేవతలమూ కావచ్చు, రాక్షసులమూ కావచ్చు. దానిలో చక్కని ప్రేరణ కలిగితే అది మనకు స్వర్గాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. అంటే – ఇహపర సుఖాలను కలిగిస్తుంది. అదే వక్రించి వక్రమైన ప్రేరణలను కలిగిస్తే నరకాన్ని – కష్టాలను కలిగిస్తుంది. కనుక మనం పరమేశ్వరుని "హే అంతర్యామి ! మా బుద్ధిని సత్కర్మలలో ప్రేరేపింపు"మని సదా ప్రార్థన చేస్తూ ఉండాలి.

బుద్ధి వికసించటంతోబాటు అది పదునుపెట్టబడాలి. ఆత్మ పరమాత్మలవంటి సూక్ష్మ విషయాలను కూడా చక్కగా ఛేదించి గ్రహించగలగాలి. జ్ఞానభక్తివల్లనే మనం భగవంతునికి దగ్గర కాగలం. మూఢభక్తివల్ల కాదు. నేడు లోకంలో డాక్టర్లు ఇంజనీయర్లు వైజ్ఞానికుల వంటి మేధావివర్గం కూడా పరమాత్మ విషయంలో మూఢనమ్మకాలను కలిగి ఉండటం చూస్తే వింతగా అనిపిస్తున్నది. వీరి బుద్ధి ఈ విషయంలో ఎందుకు పనిచేయటంలే దనిపిస్తున్నది. 'ప్రచోదయాత్' అనే పదంలో నా బుద్ధిని చక్కగా పదును పెట్టుమను అర్థమునూ వుంది.

'యో నః ప్రచోదయాత్' సారాంశం.

హే సర్వవ్యాపక ! సచ్చిదానంద స్వరూపా ! సర్వాంతర్యామివైన ఓ పరమేశ్వర ! మా బుద్ధులను వికసింపజేసి నీ వేదజ్ఞానము నందుకొనగల శక్తిని మా కిమ్ము. మా బుద్ధులను పదునుపెట్టి వాటికి సూక్ష్మవిషయగ్రహణ సామర్థ్యమును కలిగించుము. మాలోని స్వార్థ సంకుచిత భావాలను పోగొట్టి మా హృదయాలను విశాలము చేయుము. మమ్ము సత్కర్మలు చేయ ప్రేరేపించి అభ్యుదయ నిశ్శ్రేయసముల ప్రాప్తింపజేయుము. నీ కివే మా శతసహస్ర వందనములు.

అనుష్ఠానము

గాయత్రీ మంత్రాన్ని జపమంత్ర మన్నారు. ఎన్ని ఎక్కువ పర్యాయాలు జపిస్తే అంత ఎక్కువగా మేలు జరుగుతుంది. ఉదయ సాయం సంధ్యాసమయాలలో స్నానాదులొనర్చి శుద్ధులై ఈ మంత్రజపం చేస్తే మంచిది. సంధ్యాసమయాలలో మనస్సు తేలికగా ఈశ్వరాభిముఖమౌతుంది. వేదసందేశంకూడా యిదే -

ఉపత్వా౽గ్నే దివే దివే దోషావస్తర్ధియా వయమ్ ।
నమో భరంత ఏమసి ॥ (సామవేదం - 14)

"హే పరమేశ్వరాగ్నీ ! జ్ఞాన ప్రకాశక పరమేశ్వరా ! మేము ప్రతిదినము ఉదయ సాయం సంధ్యానమయాలలో భక్తితో నీకు నమస్కరిస్తూ అంతర్యామివైన నీ సమీపమునకు చేరుదుము గాక !" అంటూ ఉపాసించమంటుంది.

వీలైనంతగా ఏకాంత నిశ్శబ్ద ప్రశాంత ప్రదేశాన్ని ఎంచుకొని ఆసనబద్ధులై ఈ జపం చెయ్యాలి. పద్మాసన సిద్ధాసన సుఖాసనాలు ఇందుకు అనుకూలంగా ఉంటాయి. ఇవికూడా వేయలేనివారు వారు స్థిరంగా ఎక్కువ సమయం కూర్చోగల ఆసనంలో కూర్చోవచ్చును. వెన్నెముక, మెడ వంగకుండా నిటారుగా ఉండాలి. అందువల్ల మనశ్చాంచల్యం శాంతిస్తుంది. కూర్చుండే ఆసనం గీతలో శ్రీకృష్ణభగవానుడు సూచించినట్లుగా ఉంటే మరింత అనుకూలంగా ఉంటుంది.

శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య స్థిర మాసన మాత్మనః ।
నాత్యుచ్ఛ్రితం నాతినీచం చైలాజిన కుశోత్తరమ్ ॥ (భ.గీ. 6-11)

శుద్ధమైన ప్రదేశంలో ఎక్కువ ఎత్తుగా గాని, ఎక్కువ పల్లముగా గాని లేనిచోట దర్భలు పరచుకొని దానిపై మృగచర్మము, దానిపై వస్త్రాన్ని పరచుకొని ఆసనాన్ని ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.

నేటి కాలంలో దర్భలు, మృగచర్మము దొరకుట కష్టమే. కనుక, ఒక తుంగచాప పరచుకొని దానిపై కంబలిని నాలుగుమడతలుగా చేసి వేసుకో వచ్చు. కాని, వాటిని మరొక పనికి వినియోగించకుండా జపధ్యానాదులకే

వినియోగించుకోనాలి. ఇట్టి ఆసనంపై పైన తెలిపినట్లు స్థిరంగా ఎక్కువ సమయం కూర్చోగల ఏదైనా ఒక ఆసనంవేసుకొని ఆసీనులు కావాలి.

అనంతరం సంధ్యావందన విధిని ఆచరించి 'గాయత్రీజపానికి ఉపక్రమిస్తే చాలా అనుకూలంగా ఉంటుంది. నేడు లోకంలో చాలారకాల సంధ్యావందన విధులు ప్రచారంలో ఉన్నాయి. వీటన్నిటిలోను మహర్షి దయానంద సరస్వతిగారు సంకలనం చేసిన 'వైదిక సంధ్యావిధి' శ్రేష్ఠంగా, ఉత్తమంగా ఉంది. అన్నీ వేదమంత్రాలే గల ఈ విధిలో మానవుడు తనకొరకు ఏమి ఆచరించుకోవాలో, పరులతో ఎట్లు మెల్గగాలో, ఆత్మోన్నతికి ఏమి చెయ్యాలో నిర్దేశించబడింది. ఇంతేగాక, చంచలమైన మనస్సును స్వాధీనపరచుకొని అంతర్ముఖం చేయగల సాధనాలు ఆ విధిలో ఉన్నాయి. ఆ విధిని అర్థభావనతో ఆచరించగలిగితే అవే యోగాంగాలైన ప్రత్యాహార ధారణా ధ్యాన సమాధు లౌతాయి. ఈ విధిలోని మంత్రాలలో ఎంతో విజ్ఞానం హేతుబద్ధత ఉన్నాయి. వివరంగా తెలుసుకోగోరువారు మా ప్రచురణ 'సంధ్యావందనం – వైజ్ఞానిక సమాలోచనము' చదువండి.

సంధ్యావందన విధిలో గాయత్రీమంత్ర మొకటే జపమంత్రం. మిగిలిన మంత్రాలన్నీ ఒకసారి పఠిస్తే సరిపోతుంది.

గాయత్రీ జపం ఎప్పుడు చెయ్యాలి ?

యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి తన స్మృతిగ్రంథంలో సంధ్యా గాయత్రీజప సమయాల గురించి ఈ విధంగా వివరించాడు.

శ్లో॥ జపన్నాసీత సావిత్రీం ప్రత్యగాతారకోదయాత్ ।
సంధ్యాప్రాక్ ప్రాతరేవ హి తిష్ఠే దా సూర్య దర్శనాత్ ॥

-యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి (ఆచారాధ్యాయం - 245)

"సాయంకాలం – సూర్యాస్తమయం మొదలు నక్షత్రోదయమగువరకు, ప్రాతఃకాలం – నక్షత్రాస్తమయం (నక్షత్రాలు కనబడకుండా పోయినది) మొదలు సూర్యోదయమగువరకు నుండు సంధ్యాసమయాలలో సావిత్రీజపాన్ని అంటే గాయత్రీజపాన్ని ఆచరించుటకు ఆసీనుడు కావాలి."

అనివార్య కారణాలవల్ల ఆ సమయాలలో గాయత్రిని జపించటానికి

వీలుపడకపోతే పూర్తిగా మానుకోవటంకంటె వారికి వీలైన సమయాలలో చేయటం మంచిది. అందువల్ల ఏదో అశుభం జరుగుతుందని భయపడ నక్కరలేదు. ఋషుల యభిప్రాయం మనో ఏకాగ్రతకు సంధ్యా సమయాలు అనుకూలంగా ఉంటాయని చెప్పటమే.

కొందరు 'గాయత్రీజపాన్ని రాత్రిమాత్రం ఎప్పుడూ జపించకూడదు. సూర్యాస్తమయం తరువాత గాయత్రిని జపించరాదని శాస్త్రవిధి' అని వ్రాశారు. కాని, ఇది వారి వ్యక్తిగత అభిప్రాయం మాత్రమే. దీనికి ప్రామాణిక శాస్త్రధారమేదీ లేదు. బహుశః వారు గాయత్రీమంత్రంలోని సవిత భౌతికంగా ఆకాశంలో కనబడే సూర్యునిగా భావించి ఉండవచ్చు. కనుక సూర్యుడున్నపుడే సూర్యుని ప్రార్థించాలనే భ్రమలో పడి ఉంటారు. కాని, మనం పూర్వం తెలిసి కొన్నట్లుగా 'సవిత' అంటే సృష్టికర్త యనీ, అంతర్యామియై ప్రేరేపించు పరమేశ్వరు డనీ అర్థం. అతడు అన్నివేళలా ఉంటాడు. కనుక గాయత్రీమంత్రంతో ఎప్పుడైనా ప్రార్థన చేసుకోవచ్చు.

మన పూర్వులు రాత్రి 4వ ఝాము ప్రారంభంకాగానే లేచి కాలకృత్య స్నానాదులు ముగించుకొని సంధ్యా గాయత్రీజపాలు చేసుకొన్నట్లుగా చరిత్రలో కనబడుతున్నది. మరి, అది రాత్రియే కదా ! సూర్యోదయంతోనే దినం ప్రారంభమౌతుంది కదా ! అట్లే పనుల వత్తిడివల్ల తీరికలేక సాయం సంధ్యా సమయంలో జపించుటకు వీలుపడకపోతే పనులు ముగించుకొని భోజనం చేసేముందు ప్రశాంతంగా కూర్చుని గాయత్రీజపం చేసుకుంటే తప్పేముంది?

ఎన్ని పర్యాయాలు జపించాలి ?

శ్లో॥ సహస్ర పరమాం దేవీం శతమధ్యాం దశావరామ్ ।
గాయత్రీ యో జపే న్నిత్యం న స పాపేన లిప్యతే ॥

- హారీత స్మృతి - అ. 4-48

వెయ్యి పర్యాయాలు గాయత్రిని జపించటం శ్రేష్ఠం. నూరు పర్యాయాలు జపించటం మధ్యమం. పది పర్యాయాలు జపించటం అధమం. గాయత్రిని జపించేవారిని పాపాలు అంటవు. అంటే వారు పాపకార్యాలకు దూరంగా ఉంటారు. తద్వారా వారికి దుఃఖాలు దూరమౌతాయి.

జపం మూడు రకాలుగా ఉంటుంది.

1. వాచకము - శ్రద్ధా భక్తులతో నెమ్మదిగా దగ్గరవారికి మాత్రమే వినబడునట్లు మంత్రాన్ని ఉచ్చరించటం.

2. ఉపాంశువు - పైకి ఏమాత్రము శబ్దము చేయక పెదవులను నాలుకను ఆడిస్తూ జపించటం.

3. మానసికము - కేవలము మనస్సులోనే జపించటం.

వీటిలో వాచకముకన్న ఉపాంశువు, ఉపాంశువుకన్న మానసిక జపము ఉత్తమమని ఋషులంటారు.

అగ్నిహోత్రంలో ఆహుతులిస్తూకూడా గాయత్రిని జపించవచ్చును. దానివల్ల మనోవాక్కాయములు శుద్ధం కావటంతో బాటు అగ్నిహోత్ర వాయువులవల్ల వాతావరణ దోషాలు తొలగిపోయి అవి శుద్ధమౌతాయి. సమయానికి వర్షాలు పడతాయి. ఋతువులన్నీ ప్రాణి మనుగడకు అనుకూలంగా మారతాయి. శంఖస్మృతి గాయత్రీహోమాన్ని గురించి మరికొన్ని విషయాలు చెబుతుంది.

శ్లో॥ హుతా దేవీ విశేషేణ సర్వకామ ప్రదాయినీ ।
సర్వపాప క్షయకరీ వరదా భక్తవత్సలా ॥ - శంఖస్మృతి. 12-19

దివ్యగుణయుక్తమైన ఈ (గాయత్రీ) మంత్రానుచ్చరిస్తూ అగ్నిలో ఆహుతు లర్పిస్తే అట్టివారి శారీరక దోషాలను, బాధలను పోగొట్టి గాయత్రి సకల మనోరథాలను నెరవేరుస్తుంది.

యజుర్వేదం మరొక విషయం చెబుతుంది.

'పృథివ్యాం విష్ణు ర్వ్యక్రం స్త గాయత్రేణ ఛన్దసా' -యజుర్వేదం 2-25

'గాయత్రీ మంత్రాలతో చేయబడిన యజ్ఞం ఈ పృథివీమండల ప్రాణులన్నిటికీ మేలుచేస్తుం'దంటుంది.

అయితే ఏఏ కోరికలతో మనం గాయత్రీహోమం చేస్తామో అందుకు తగిన ఓషధులు సేకరించి విధి పూర్వకంగా అగ్నిహోత్రం చెయ్యవలసి ఉంటుంది. అగ్నిహోత్రంవల్ల కలిగే ప్రయోజనాలను వివరంగా

తెలుసుకోగోరువారు మా ప్రచురణలు 'అగ్నిహోత్ర-వైజ్ఞానిక స్వరూపము', 'అగ్నిహోత్ర రాసాయనిక విశ్లేషణ' అను పుస్తకాలు చదువండి.

అందరూ జపించవచ్చునా ?

నిస్సంకోచంగా అందరూ జపించవచ్చను. స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు పెద్దలు, అన్ని వర్ణాలవారు, అన్ని కులాలవారు, అన్ని మతాలవారు, అన్ని సాంప్రదాయాలవారు అందరూ జపించవచ్చును. వీరంతా ఒక్క గాయత్రీ మంత్రమేకాదు అన్ని వేదమంత్రాలూ చదువవచ్చును. అర్థంచేసుకొని ఆచరించవచ్చును. ఈ మాట స్వయంగా వేదమే చెబుతున్నది -

యథేమాం వాచం కల్యాణీ మావదాని జనేభ్యః ।
బ్రహ్మరాజన్యాభ్యాం శూద్రాయ చార్యాయ చ స్వాయ చారణాయ ।
- యజుర్వేదం (26-2)

సృష్టికర్తయైన పరమేశ్వరుడు ఈ విధంగా ఉపదేశిస్తున్నాడు.

"ఓ మానవులారా ! పరమేశ్వరుడనైన నేను ఈ కల్యాణకరమగు వేదవాణిని మానవమాత్రులందరికొరకు ఉపదేశించుచున్నాను. బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులకు; వారి స్త్రీలకు, భృత్యులకు మరియు సదాచారపరులైన అంత్యజులకును ఉపదేశించుచున్నాను. అట్లే మీరును అందరకు ఉపదేశించి ముందుతరాలవారి కందించండి" అంటున్నాడు. అంటే, మానవమాత్రులందరు వేదమును చదువవచ్చును - చదివించవచ్చును. వినవచ్చును- వినిపించ వచ్చును. వైదిక ధర్మాన్ని ఆచరించవచ్చును - ఆచరింపజేయవచ్చును. ధర్మాధర్మాలను కర్తవ్యాకర్తవ్యాలను తెలుసుకొని ధర్మాన్ని, కర్తవ్యాన్ని ఆచరించి ఇహపర సుఖాలను పొందవచ్చును. జ్ఞాన విజ్ఞానాలను పెంచుకొని అన్ని రంగాలలోను అభ్యుదయాన్ని పొందవచ్చును. సత్కర్మల ఫలాన్ని పరమేశ్వరున కర్పిస్తూ త్యాగమయ జీవితాన్ని గడపి ముక్తిని పొందవచ్చును.

కొందరు "స్త్రీశూద్రౌ నాధీయాతా మితి శ్రుతేః" - స్త్రీలు శూద్రులు వేదం చదువకూడదని శ్రుతి (వేదం) చెప్పుచున్న"దని అంటున్నారు. ఈ మాటలు వారి కపోల కల్పితములేకాని నాలుగు వేదాలలోను ఇట్టి మాటలు లేనేలేవు. ఇంతేగాక, స్త్రీలకు వేదం యిచ్చినంత మహోన్నతస్థానం మరే మతగ్రంథం యివ్వలేదు.

'బ్రహ్మచర్యేణ కన్యా యువానం విందతే పతిమ్'(అథర్వవేదం. 21-24-28)

ఏ విధంగా మగపిల్లలు ఉపనయనం చేసుకొని గురకులానికి వెళ్ళి వేదశాస్త్రాలు చదువుకుంటారో ఆ విధంగానే ఆడపిల్లలుకూడా ఉపనయనం చేసుకొని, గాయత్రీ ఉపదేశాన్ని పొంది, కన్యాగురుకులానికి వెళ్ళి వేదశాస్త్రాలు చదువుకోవాలంటుంది వేదం.

'స్త్రీ హి బహ్మే బబూవిథ' (ఋ. 8-33-19) – స్త్రీలు నాలుగు వేదాలు చదువుకొని బ్రహ్మవేత్తలై యజ్ఞాలలో అధ్యక్షులు కావాలంటుంది.

"చోదయిత్రీ సూనృతానాం చేతన్తీ సుమతీనామ్। యజ్ఞం దధే సరస్వతీ" (యజు. 20-85) – స్త్రీలు ఉపదేశకులై తమ సుమధుర జ్ఞాన వాక్కులతో ప్రజలను జ్ఞానవంతులను చేయాలనీ, తాము పరోపకారాది యజ్ఞాలను చేస్తూ ప్రజలను ప్రేరేపించాలనీ, వారిని యజ్ఞశీలురను చేయాలనీ వేదం ప్రబోధిస్తుంది.

నేడు నాగరికత పెరిగి స్త్రీలు అన్ని రంగాలలోను రాణిస్తున్నా నేటికీ కొందరు మూర్ఖులు స్త్రీలు వేదాలు చదువగూడదనీ, గాయత్రిని జపించకూడదని అంటున్నారు. కానీ, దానికి ప్రమాణమేమిటో చూపలేకపోతున్నారు. అట్టివారు ఒకసారి మన చరిత్రను పరిశీలిస్తే బాగుంటుంది. వాల్మీకి రామాయణంలో కౌసల్య మంత్రపూర్వకంగా అగ్నిహోత్రంలో ఆహుతులువేస్తూ హోమం చేసినట్లుగా, సీతాదేవి సంధ్యావందనం చేసినట్లుగా స్పష్టమైన వర్ణనలున్నాయి. పరిశీలించండి.

శ్లో॥ సా క్షౌమవసనా హృష్టా నిత్య వ్రతపరాయణా ।
అగ్నిం జుహోతి స్మ తదా మంత్రవత్కృత మంగళా ॥
–వాల్మీకి రామాయణం (అయోధ్యాకాండ. 20-25)

శ్రీరాముడు వనవాసమున కేగుటకై తల్లి ఆశీర్వాదం కొరకు ఆమె వద్దకు వెళ్ళినపుడు "నిత్యాగ్నిహోత్ర వ్రతపరాయణియు, ప్రసన్నచిత్తయు నగు కౌసల్యాదేవి పట్టువస్త్రాలు ధరించి వేదమంత్రాల నుచ్చరిస్తూ అగ్నిహోత్రం (హోమం) చేయుచుండెను."

శ్లో॥ సంధ్యాకాలమానాః శ్యామా ధ్రువమేష్యతి జానకీ ।
నదీం చేమాం శుభజలాం సంధ్యార్థే వరవర్ణినీ ॥
–వాల్మీకి రామాయణం (సుందరకాండ. 14-49)

అంజనేయుడు లంకానగరమున సీతాదేవిని వెదుకుచూ సంధ్యాసమయ మగుట గమనించి – "సీతాదేవి ఆర్యగృహిణి కనుక ఈ సంధ్యాసమయమున సంధ్యచేయుటకై ఈ పవిత్ర నదీ తీరమునకు తప్పక రాగలదని" తలంచెను. వానరస్త్రీ తారకూడా యజ్ఞోపవీతం ధరించినట్లున్నది.

ఇంతేగాక, ఆమె వేదం చదువుకొన్న విదుషీమణిగా కనబడుచున్నది. వాల్మీకి రామాయణంలోని ఈ క్రింది రెండు శ్లోకాలను పరిశీలించండి.

రెండవసారి సుగ్రీవుడు వాలిని ద్వంద్వయుద్ధము చేయుటకు లలకారం చేయగా తార అనుమానించి వాలిని యుద్ధమునకు పోవద్దని మిక్కిలిగా వారించినది. అయినను వాలి యుద్ధమునకు పోవుటకే కటిబద్ధుడయ్యాడు. అప్పుడు –

శ్లో॥ తం తు తారా పరిష్వజ్య వాలినం ప్రియవాదినీ ।
చకార రుదతీ మందం దక్షిణా సా ప్రదక్షిణమ్ ॥

తన హితమును, పరహితమును గూడ సమానముగా కోరునదియు ప్రియము పలుకునదియు నగు తార మెల్లగా రోదించుచు వాలికి ప్రదక్షిణము చేసెను.

శ్లో॥ తతః స్వస్త్యయనం కృత్వా మంత్రవ ద్విషయైషిణీ ।
అంతఃపురం సహస్త్రీభిః ప్రవిష్టా శోకమోహితా ॥
–వా.రా. కిష్కింధాకాండ (16–11,12)

అనంతరం ఆమె (తార) వేదమంత్రాలతో, స్వస్తివాచనం పలికి, శోకపీడితయై తక్కిన స్త్రీలతో అంతఃపురమున ప్రవేశించెను.

రామాయణంలో పేర్కొన్న వానరులను పెక్కురు కోతు లనుకుంటారు. అట్లే, కోతుల మాదిరిగానే వారి చిత్రాలను వేస్తారు. నాటకాలలో వేషాలు వేస్తారు. సినిమాలూ అట్లే తీస్తున్నారు. ఇది పెద్ద పొరబాటు. వాల్మీకి రామాయణాన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే వానరులు ఆ కాలంలో గిరిజన తెగకు చెందిన మానవులుగానే కనబడతారు. వారిలోనూ విద్యావంతులు, వీరులు, వివేకవంతులు పెక్కురు కనబడతారు. వ్యాకరణాన్ని చదువుకొని వేదాల నధ్యయనం చేసిన వారునూ ఉన్నారు. అంజనీపుత్రుడైన ఆంజనేయుడు

వ్యాకరణ పండితునిగా, చతుర్వేద వేత్తగా స్వయంగా శ్రీరాముడే ఒక సందర్భంలో పేర్కొంటాడు. ఈ క్రింది శ్లోకాలను గమనించండి.

సుగ్రీవుని మిత్రుని చేయగోరి రాయబారిగా హనుమంతుడు మొదటిసారిగా శ్రీరామునివద్దకు వచ్చి చాలాసేపు మాట్లాడి వెళ్ళిన తదుపరి శ్రీరాముడు లక్ష్మణునితో ఈ విధంగా అంటాడు.

శ్లో॥ నానృగ్వేద వినీతస్య నాయజుర్వేద ధారిణః ।
నాసామవేదవిదుషః శక్యమేవం ప్రభాషితమ్ ॥

శ్లో॥ నూనం వ్యాకరణం కృత్స్నమనేన బహుధా శ్రుతమ్ ।
బహు వ్యాహరతా౽నేన నకించి దపశబ్దితమ్ ॥
వా.రా. కిష్కింధా (3-28-29)

ఓ లక్ష్మణా! ఋగ్యజుస్సామ వేదములను క్షుణ్ణముగా అభ్యసింపనివానికి ఈ విధంగా మాట్లాడుట సాధ్యంకాదు. ఇతడు (ఆంజనేయుడు) చాలాసార్లు వ్యాకరణశాస్త్రము శ్రవణము చేసినట్లున్నది. ఇది నిశ్చితం. కావుననే ఎంతగానో మాట్లాడుచున్నను ఒక్క యపశబ్దమైనను ఈతని నోట రాలేదు. ఈతడు మాట్లాడునపుడు ముఖములోగాని, కన్నులలోగాని, మరి ఏ యితర అవయవములందుగాని, ఎట్టి వికారమును (దోషమును) కలుగలేదు.... ఈవిధంగా శ్రీరాముడు ప్రశంసించిన హనుమంతుని వాక్చాతుర్యమును వాల్మీకి మహర్షి (వా.రా.కిష్కింధా - 3-28 నుండి 35) 8 శ్లోకాలలో వర్ణించాడు. దీనినిబట్టి ఆనాడు గిరిజనులలోనూ బ్రాహ్మణక్షత్రియాదులున్నట్లు తెలియుచున్నది. విదుషీమణులైన స్త్రీలునూ ఉన్నట్లున్నది.

వీరేగాక ఘోషా, అదితి, గోదా, నదీ, యమీ, శశ్వతీ, సరమా, ఊర్వశీ, ఆత్రేయీ, అపాలా, ఇంద్రాణీ, రోమశా, లోపాముద్రా, విశ్వవారా, సూర్యా, దక్షిణా, జుహూవాగ్, రాత్రీ, గోధా, శ్రద్ధా, ఇంద్రమాతురః, శచీ, సర్పరాజ్ఞీ, మొదలైన విదుషీమణులెందరో మంత్రద్రష్టలైన ఋషికలుగా వేదములందు కనబడతారు. అట్లే గార్గీ, మైత్రేయి, సులభ మొదలగువారు ఉపనిషత్తులలోను, మదాలస, ఉభయ భారతీదేవి మొదలగువారు చరిత్రలోను బ్రహ్మావాదినులుగా కనబడతారు.

'భీమా జాయా బ్రహ్మణ స్యోపనీతా' (ఋ.10-109-4) అని వేదం చెబుతున్నది.

"పూరాకల్పే కుమారీణాం మౌఞ్జీ బంధన మిష్యతే ।
అధ్యాపనం వేదానాం సావిత్రీవాచనం తథా॥" అని యమస్మృతి చెబుతున్నది.

'పావృతం యజ్ఞోపవీతనీ మభ్యుదానయన్ '
'నూపనీతం వా అనుపనీతం వా కన్యామాదాయ'
అను వాక్యాలు గృహ్యసూత్రాలలోను,

'ఇమం మంత్రం పత్నీ పఠేత్' మొదలగు వాక్యాలు శ్రౌత సూత్రాలలోను కనబడుతున్నాయి.

కాదంబరి కావ్యంలో బాణు డను కవి "బ్రహ్మసూత్రేణ పవిత్రీ కృతకాయామ్" అని మహాశ్వేతను వర్ణించాడు.

ఇన్ని ప్రమాణాలుండగా స్త్రీ లెందుకు యజ్ఞోపవీతాన్ని ధరించకూడదు? గాయత్రి నెందకు జపించకూడదు ?

కక్షీవంతుడు, శబరుడు, సత్యకాముడు మొదలగువారు జన్మతో శూద్రులైనా ఋషులు, బ్రహ్మవేత్తలు నైనట్లుగా చరిత్ర సాక్ష్యమిస్తున్నది. కనుక నిస్సంకోచంగా స్త్రీలు, శూద్రులు గాయత్రిని జపించవచ్చును. పూజ్యశ్రీ స్వామీ చిన్మయానందగారు ఏమన్నారంటే –

"ప్రాచీన కాలంలో మగవారివలె స్త్రీలు కూడా ఈ గాయత్రీమంత్రాన్ని జపించేవారు. ప్రతీ స్త్రీకి ఆ రోజులలో ఉపనయన సంస్కారం జరిగేదని మనుమహర్షి చెబుతున్నాడు. వారు వేదాలను అధ్యయనంచేసి, ఇతరులకు వేదపాఠాలను నేర్పుతూ తాముకూడా గాయత్రీమంత్రం జపించేవారు. స్త్రీలు అనగా కేవలం బ్రాహ్మణ క్షత్రియ స్త్రీలే అని అనుకోరాదు. (స్త్రీలంతా అని భావం). వాస్తవంలో పురుషులకంటే స్త్రీలకే మంత్రోపాసన ద్వారా ఆధ్యాత్మిక సాధన సఫలమై ఆత్మసాక్షాత్కారం శీఘ్రంగా కలిగినట్లు తెలుస్తున్నది. వారికి జీవితంలో మనసును చెదర్చే సమస్యలతో ప్రత్యక్షసంబంధం ఉండదు. కాబట్టివారు నిశ్చింతగా ఏకాగ్రతతో మంత్రోపాసన చేయగలిగేవారు. ఈ విధంగా శాస్త్రవిధులనుబట్టి, ప్రత్యక్ష పరిశీలననుబట్టి స్త్రీలు కూడా తప్పకుండా ఉభయ సంధ్యలలో గాయత్రీమంత్రాన్ని జపించాలనే నిర్ణయానికి మనం రాగలుగుతున్నాం.

వాస్తవంలో పురుషుడు చేసిన సాధనయొక్క ఫలితం అతడికొక్కడికే ఉపయోగపడితే, స్త్రీల ఆధ్యాత్మిక సాధనయొక్క ఫలితం వారికి, వారి భర్తలకు, పిల్లలకు మాత్రమేకాక సంపూర్ణ సమాజానికి కూడా శ్రేయోదాయకమని మన హిందూశాస్త్ర గ్రంథాలలో అడుగడుగునా చెప్పబడింది. " (జీవన జ్యోతి KINDLE LIFE)' గ్రంథం నుండి గ్రహించబడినది).

కనుక నిస్సంకోచంగా స్త్రీలు, పురుషులు, అన్ని వర్ణలవారు, అన్ని కులాల వారు గాయత్రీమంత్రాన్ని జపించవచ్చు.

గాయత్రీ ప్రశంసలు

1. "ప్ర గాయత్రేణ గాయత పవమానం విచర్షణిమ్
ఇన్దుం సహస్ర చక్షసమ్" (ఋ.9-60-1)

విశేషముగ ఈ గాయత్రీ మంత్రముతో సత్కర్మలయందు ప్రేరేపించువాడును, మనలను కనిపెట్టి చూచువాడును, బ్రహ్మాండము నంతటిని తన ఐశ్వర్యముగ గలవాడును, పరమ సుఖదాతయునైన ఈశ్వరుని యొక్క గుణగానము చేయుచుండుము.

2 "యద్ గాయత్రే అధిగాయత్ర మాహితం.......
య ఇత్ తద్ విదుస్తే అమృతత్వ మానశుః" (ఋ. 1-164-23)

గాయత్రీ మంత్రంలో రక్షణ శక్తి నిండియున్నది. అది మన గయాన్ - ప్రాణాలను రక్షిస్తుంది. దుఃఖాల పాలు గాకుండా రక్షించుచుండును. ఎవరు ఈ సత్యమును గ్రహింతురో వారు అధికముగ ఈ మంత్ర జపము చేసి అమృతత్వమును పొందుదురు.

3 "గాయత్రేణ ప్రతిమిమీతే అర్కమ్" (ఋ. 1-164-24)

"గాయత్రీ మంత్రము ద్వారా స్త్రీ, పురుషులు అర్కమ్ (పరమాత్మ)ను చేరగలుగుచున్నారు.

4 "తథో హస్మాసతే సవితృప్రసూతా ఏవా
సర్వే కామాః సమృధ్యంతే" (శత. బ్రా. 2-3-4-7)

ఈ గాయత్రీ మంత్రము జపించు వారలకు బుద్ధి వికసించి తద్వారా విద్యా విజ్ఞానములు వర్ధిల్లును. కామధేనువు వలె యిది వారి సర్వ కోరికలను తీర్చుచున్నది.

5 "యా వై సా గాయత్రీ ఇయం వావ సా యేయం పృథివ్యస్యాం హీదం సర్వభూతాం ప్రతిష్ఠితామేవ నాతిశీయతే" (ఛా. ఉ. 3-12-2)

గాయత్రి నిశ్చయముగ అందరిని కాపాడునది. అది భూమి వలె అందరిని కాపాడుచుండును. గాయత్రియందే ప్రపంచమంతయు ప్రతిష్ఠితమై యున్నది. గాయత్రి నేదియు అతిక్రమించజాలదు.

6 శతపథ బ్రాహ్మణ ప్రశంస :

"త్రయీ విద్యలు (అనగా జ్ఞాన, కర్మ, ఉపాసనలు) గాయత్రి నుండియే గ్రహింపబడినవి. గాయత్రియొక్క మూడు పాదములు మూడు వేదములయొక్క అవయవములు. త్రయీ విద్య లందు (వేద త్రయమైన ఋక్, యజు, సామములందు) ప్రతిపాదింపబడి యున్న వైజ్ఞానిక రహస్యములు ప్రతీక (అవయవ) రూపమున గాయత్రి యందున్నవి." (శత. 14-8-4-1)

7 బృహదారణ్య కోపనిషత్తు ప్రశంస :

"గాయత్రీమంత్ర ప్రథమపాద సాధనచే భూ అంతరిక్ష ద్యులోకములు, అందలి పదార్థములు ప్రాప్తించును. ద్వితీయ పాద ఉపాసనచే జ్ఞాన, కర్మ, ఉపాసన లను వేదప్రతిపాదిత త్రయీ విద్యలు అవగతమగును. తృతీయపాద సాధనచే ప్రాణ అపాన వ్యాన వాయువులు, వాటి ఆధారముతో జీవించు ఈ ప్రాణి సమూహమంతయు అతనికి వశమగును." (బృహ.ఉ. 5-14-1, 2, 3)

8 మనుస్మృతి ప్రశంస :

శ్లో॥ అకారం చాప్యుకారం చ మకారం చ ప్రజాపతిః ।
వేదత్రయా న్నిరదుహద్ భూర్భువః స్వ రితి ॥ (మను. 2-76)

ప్రజాపతియైన పరమేశ్వరుడు అకార, ఉకార, మకారముల కలయికతో (అ+ఉ+మ) ఏర్పడిన 'ఓ౩మ్' పదమును మఱియు మహా వ్యాహృతులైన భూః, భువః, స్వః పదములను వేదత్రయీగా చెప్పబడు ఋక్, యజుః, సామ వేదముల నుండి పిండెను. అనగా ఆ వేద సారములను ఒక్కొక్క అక్షరముగా సంక్షిప్త పఱచి ఉపదేశించెను.

శ్లో॥ త్రిభ్య ఏవ తు వేదేభ్యః పాదం పాద మదూ దుహత్ ।
తదిత్యృచో ఽస్యాః సావిత్ర్యాః పరమేష్ఠీ ప్రజాపతిః ॥

అట్లే, పరమేష్ఠీ ప్రజాపతియైన పరమేశ్వరుడు ఒక్కొక్క వేదమునుండి అనగా ఋక్ యజు స్సామముల నుండి ఒక్కొక్క పాదమును పిండి మూడు పాదములు గల సావిత్రీ (గాయత్రీ) మంత్రమును నిర్మించెను.

9. మహాభారత ప్రశంస :

శ్లో॥ య ఏతం వేద గాయత్రీం పుణ్యాం సర్వగుణాన్వితాం ।
తత్త్వేన భరత శ్రేష్ఠ ! స లోకే న ప్రణశ్యతి ॥
(మహా. భా. భీష్మ ప. 14-16)

భరత శ్రేష్ఠ ! ఓ ధర్మరాజా ! సర్వ శుభగుణ యుక్తము, పుణ్యము నగు గాయత్రీ తత్త్వమును యథావిధిగ తెలుసుకొనువాడు ఈ ప్రపంచమునందెన్నటికిని నష్టపోడు.

ఈ భారతంలోనే అనుశాసన పర్వంలో ధర్మరాజు అడిగిన ఒక ప్రశ్నకు సమాధానంగా భీష్ముడు విస్తృతంగా గాయత్రీ మంత్ర వైశిష్ట్యాన్ని కొనియాడుట కాననగును -

ధర్మరాజ ఉవాచ :

శ్లో॥ పితామహ మహాప్రాజ్ఞ సర్వశాస్త్ర విశారద ।
కిం జప్యం జపతో నిత్యం భవేద్ ధర్మఫలం మహత్ ॥

శ్లో॥ ప్రస్థానే వా ప్రవేశే వా ప్రవృత్తే వాపి కర్మణి ।
దైవేవా శ్రాద్ధకాలే వా కిం జప్యం కర్మసాధనమ్ ॥

శ్లో॥ శాన్తికం పౌష్టికం రక్షాం శత్రుఘ్నం భయ నాశనమ్ ।
జప్యం యద్ బ్రహ్మ సమితం తద్ భవాన్ వక్తు మర్హతి ॥
(అను శాస. 150-1, 2, 3)

ఓ పితామహ ! మహా విద్వాన్ ! సర్వ శాస్త్ర విశారద !
ఏ మంత్రం జపించడం వల్ల గొప్ప ధర్మఫలం లభిస్తుంది ?

ప్రయాణ సమయంలో, విశ్రాంతి సమయంలో, పనులు చేసుకుంటూ కూడా జపింపదగిన మంత్రమేది? దేవ పితృ యజ్ఞాదుల నాచరిస్తూ స్మరించదగిన మంత్రమేది? దేనిని జపించడంవల్ల శాంతి, సుఖము, ఆనందము,

శత్రువుల నుండి రక్షణ, భయ నాశము కలుగుతుంది ? ధన ధాన్య రాజ్యాదుల పుష్ఠి కలుగుతుంది ?

భీష్మ ఉవాచ :

శ్లో॥ యానపాత్రే చ యానే చ ప్రవాసే రాజవేశ్మని ।
పరాం సిద్ధి మవాప్నోతి సావిత్రీం హ్యుత్తమాంపఠన్ ॥

శ్లో॥ న చ రాజభయం తేషాం న పిశాచాన్న రాక్షసాత్ ।
నాగ్న్యంబు పవన వ్యాలాద్ భయం తస్యోప జాయతే ॥

శ్లో॥ చతుర్ణామపి వర్ణానా మాశ్రమస్య విశేషతః ।
కరోతి సతతం శాన్తిం సావిత్రీ ముత్తమాం పఠన్ ॥

శ్లో॥ నాగ్నిర్దహతి కాష్ఠాని సావిత్రీ యత్ర పఠ్యతే ।
న తత్ర బాలో మ్రియతే న చ తిష్ఠన్తి పన్నగాః ॥

శ్లో॥ న తేషాం విద్యతే దుఃఖం గచ్ఛంతి పరమాం గతిమ్ ।
యే శృణ్వంతి మహద్ బ్రహ్మ సావిత్రీ గుణ కీర్తనమ్ ॥

శ్లో॥ గవాం మధ్యే తు పఠతో గావోఽస్య బహు వత్సలాః ।
ప్రస్థానే వా ప్రవాసే వా సర్వావస్థాం గతః పఠేత్ ॥

శ్లో॥ జపతాం జుహ్వతాం చైవ నిత్యం చ ప్రయతాత్మనామ్ ।
ఋషీణాం పరమం జప్యం గుహ్యమేతన్నరాధిప ॥

శ్లో॥ సోమాదిత్యాన్వయాః సర్వే రాఘవాః కురవస్తథా ।
పఠన్తి శుచ యో నిత్యం సావిత్రీం ప్రాణీనాం గతిమ్ ॥

శ్లో॥ అభ్యాసే నిత్యం దేవానాం సప్తర్షీణాం ధ్రువస్య చ ।
మోక్షణం సర్వ కృచ్ఛ్రాణాం మోచయత్యశుభాత్ సదా ॥

ఓ ధర్మరాజా ! ఉత్తమోత్తమమైన సావిత్రీ పఠనమే (గాయత్రీ జపమే) సర్వకార్యములందును, సర్వకాల సర్వావస్థలందును చేయదగినది. అట్టి జపమే చెడు పనులనుండి దూరము చేయుచు క్రమముగా మోక్షప్రాప్తిని కలిగిస్తుంది. ఈ మంత్రమును జపించిన రాజన్యులకు ఓడలు, విమానములు,

రథములు మొదలగు అన్ని ప్రయాణ సాధనాలు, అతిరథ మహారథులతో కూడిన విశాల సైన్యము లభించి దేశాంతర రాజ్యప్రాప్తి కలుగుతుంది.

సదా గాయత్రిని జపించు వానికి రాజుల వల్లగాని, పిశాచ రాక్షసుల వల్ల గాని ఎట్టి భయము ఉండదు. అగ్ని జల వాయు సర్పాదులు అతనికి హానిని కలిగింపలేవు. నాలుగు వర్ణములవారు, నాలుగు ఆశ్రమములలోను, పఠించదగిన శాంతినిచ్చు ఉత్తమమంత్ర మిది. సావిత్రీ పఠనము జరుగుచోట అగ్నిప్రమాదములు జరుగవు. శిశు మరణము లుండవు. సర్పాదుల భయ ముండదు. అవి దూరముగా పారిపోతాయి. ఈ గొప్ప వేద మంత్రమైన గాయత్రీ శ్రవణము చేయువానికి దుఃఖములన్నియు తొలగిపోయి పరమగతియైన మోక్షము ప్రాప్తిస్తుంది. దీనిని గోవుల మధ్య పఠించిన గోసంతతి వృద్ధిఔతుంది. ప్రయాణ ప్రవాసాది సర్వావస్థలయందును గాయత్రిని జపించుట మంచిది.

అనాది కాలం నుండి ఋషులు, మునులు అందరు జపించుచు వచ్చిన ఈ గాయత్రీ మంత్రము ఉత్కృష్టమైనది. వారు ఈ మంత్రంతోనే ఆహుతులిచ్చుచు విశేష యజ్ఞాదులు చేసిరి. సూర్యవంశీయు, చంద్రవంశీయాది సమస్త రాజపురుషులు, ధీరులు, వీరులు నిత్యము శుద్ధులై శ్రద్ధతో దీనిని జపించి ఉత్తమ గతిని పొందిరి. ఈ గాయత్రిని సమస్త దేవతలు, సప్త ఋషులు, ధ్రువుడు కూడా నిత్యము జపించిరి.

సదా దీనిని జపించువారి దుర్గుణము లన్నియు తొలగిపోతాయి. సత్కర్మలయందు ప్రేరణ కలుగుతుంది. అవిద్యాది క్లేశము లన్నియు తొలగిపోయి ఆత్మ పరమాత్మల సాక్షాత్కారమౌతుంది. వర్ణనాతీతమైన దివ్యానందము లభిస్తుంది.

10. శంకస్మృతి ప్రశంస :

శ్లో॥ హుతా దేవీ విశేషేణ సర్వకామ ప్రదాయినీ ।
సర్వ పాపక్షయకరీ వరదా భక్త వత్సలా ॥ (12-19)

గాయత్రీ మంత్రముతో అగ్ని యందాహుతు లిచ్చినచో సకల శారీరక

మానసిక దోషములు నశిస్తాయి. సకల కోరికలు నెరవేరతాయి.

11 ఋషుల, మునుల ప్రశంసలు :

(అ) 'గాయత్రికి, బ్రహ్మకు (వేదమునకు) భిన్నత లేదు' - వ్యాసమహర్షి

(ఆ) 'ముక్తి బొందుటకు గాయత్రి మూలకారణము' - శృంగి ఋషి

(ఇ) 'గాయత్రి జన్మమరణముల బంధము నుండి విడిపిస్తుంది' -విశ్వామిత్ర మహర్షి

(ఈ) 'గాయత్రి పాపాలను నశింప చేస్తుంది' - యాజ్ఞవల్క్యుడు

(ఉ) 'గాయత్రి బ్రహ్మను (పరమాత్మను) సాక్షాత్కరింపజేస్తుంది' - భరద్వాజుడు

(ఊ) 'గాయత్రీ ఉపాసన వలన దీర్ఘాయువు లభిస్తుంది' - చరకుడు

(ఋ) 'గాయత్రీ జపము వలన దుర్మార్గుడు కూడ పవిత్రుడౌతాడు' (అనగా సన్మార్గుడౌతాడు) -వశిష్టుడు

(ౠ) గాయత్రి వేదములకు మాత. ఈ ప్రపంచమునకును గాయత్రి మాతయే -మహాదేవుడు

(ఌ) 'గాయత్రి సర్వశ్రేష్ఠమైన మహామంత్రము. దీనినే గురు మంత్రమందురు. ప్రాచీన కాలం నుండి దీనినే ఆర్యులందరు జపించుచు వచ్చిరి. - దయానంద మహర్షి

12 మహాపురుషుల ప్రశంసలు :

- 'గాయత్రీ జపం నాలుగువైపులనుండి శక్తిని తీసుకొని వస్తుంది' -రవీంద్రనాథ ఠాగూర్
- 'గాయత్రీ జపం జీవాత్మకు ప్రకాశమునిస్తుంది' -బాలగంగాధర తిలక్
- 'గాయత్రీ జపం భౌతిక అభావములనుకూడ దూరము చేస్తుంది' -- మదన మోహన మాలవ్య
- 'గాయత్రీ జపం వలన గొప్ప శక్తి లభిస్తుంది' -రామకృష్ణ పరమహంస

గాయత్రీ మహిమ

- 'గాయత్రీ మంత్రం సద్బుద్ధి నిచ్చు గొప్ప మంత్రం'
  -స్వామి వివేకానంద

- 'గాయత్రీ జపం కామరుచి నుండి తప్పించి రామరుచి వైపు (పరమేశ్వరుని వైపు) మరలిస్తుంది.' **- స్వామి రామతీర్థ**

- 'గాయత్రీ ప్రార్థన సార్వభౌమిక (అందరూ చేయదగిన) ప్రార్థన'
  డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ

- 'గాయత్రీ మంత్రము నందలి శబ్దములు సమ్మోహకమైనవి. అవి పవిత్ర పరచు ఉత్తమ సాధనాలు' **- మహాత్మా హంసరాజ్**

- వర్తమాన చికిత్సా పద్ధతి సర్వ విధముల ధర్మరహిత మయ్యింది. విధి ప్రకారము ప్రతి దినము గాయత్రీమంత్ర జపం చేస్తే యెన్నటికిని రోగగ్రస్థుడు కాజాలడు. పవిత్రమైన ఆత్మయే పరిశుద్ధమైన శరీరాన్ని నిర్మింప గలుగుతుంది. ధార్మిక జీవన నియమం యథార్థంగా శరీరాత్మలను కాపాడగలదని నా నిశ్చితాభిప్రాయం. ఇంతేగాక, ఈ గాయత్రీమంత్ర జపం రాష్ట్రీయ విపత్కాలమున శాంత చిత్తముతో చేయబడిన యెడల అది సంకటాలను రూపుమాపుటకై తన పరాక్రమ ప్రభావాలను చూపెట్టగలదు' **- మహాత్మాగాంధీ**

- 'సమస్త ప్రాపంచిక దుఃఖముల నుండి విముక్తి నొందుటకును, వాస్తవిక యోగాభ్యాసంద్వారా మోక్షప్రాప్తిని బొందుటకును మార్గం గాయత్రియందు వివరింపబడి ఉంది. కావున కేవలం ఈ గాయత్రీ మంత్రం యొక్క నిరంతర జపం ద్వారానే యోగసాధకులకు ముక్తి కలుగ గలదు.' **- యోగి అరవింద**

- 'సూర్యుడు తన ప్రకాశంతో చీకటిని పోగొట్టి పగటిని చేసినట్లు గాయత్రీ ఉపాసకుని హృదయంలో సవితాదేవుడు అవిద్యాంధకారాన్ని పోగొట్టి ఆత్మను ప్రకాశపరచును'. **- స్వామి ప్రభుఆశ్రిత.**

– "చిన్నతనంలో నేనొక మొద్దు అబ్బాయిని. ఎంత చదివినా తలకెక్కక బాగా దెబ్బలు తినేవాడిని. దెబ్బలకు తాళలేక ఆత్మహత్యకు పాల్పడటం, ఎట్లో రక్షింపబడటంకూడ జరిగాయి. స్వామీ నిత్యానందుల వారి ఉపదేశంతో నిత్యం తెల్లవారుఝామున నిద్రలేచి అత్యంత నిష్ఠతో గాయత్రీ మంత్రాన్ని అర్థభావనతో జపించటం మొదలు పెట్టాను. తత్ఫలితంగా అయిదారు నెలల్లోనే బుద్ధి వికసించడం ప్రారంభమయ్యింది. జ్ఞాపకశక్తి పెరిగి క్రమంగా విద్వాంసుడను కాగలగటమే గాక "ఆర్యగెజిట్", "మిలాప్" పత్రికలకు సమర్థవంతమైన సంపాదకుడను కాగలిగితిని. సంన్యాసినై వేదధర్మ ప్రచారం చేయుచు నేడు మీ సత్కారాలను పొందగలుగుచున్నాను. నా 8వ యేట నుండి యిప్పటి (81 సం॥ల) వరకు గాయత్రీమాత ఒడిలో కూర్చుని అమృతపానము చేయని దినముగాని, రాత్రిగాని లేదు."

– స్వామి ఆనందస్వామి సరస్వతి

– "ఇహ పర లోకములందు గాయత్రికంటె పవిత్రమైన వస్తువేదియు లేదు. వేద వేదాంగాలను జదువుట వలన గలుగు ఫలితమే గాయత్రీ మంత్ర జపం వలన కలుగుచున్నది. గాయత్రిని ముప్పూటలా జపించుటచే శుభం కలుగుచున్నది. ఈ వేదమంత్రం పాపముల నాశనమొనర్చి ఉత్తమ ఆరోగ్య, సౌందర్య, వ్రత, వీర్య, బ్రహ్మ వర్చస్సుల నొసగెడిదై యున్నది."

–స్వామి శివానంద సరస్వతి

"హిందువులు విగ్రహారాధకులు కారు. ఏలయన, వారి ధ్యేయమంత్రం గాయత్రి. ఈ మంత్రంలోని 'తత్' – పదము పరోక్ష (ఇన్విజబుల్) సృష్టికర్త – అనగా సవిత వంకకు సంకేత మొనర్చుచున్నది. అనేకు లీ మంత్రాన్ని సూర్యోపాసనా మంత్రంగా నుడువుచున్నారు. కాని అదియును సరికాదు. ఏలయన, సవితా శబ్దము సృష్టికర్తయైన ఈశ్వరునే బోధించుచున్నది. ఇదియును గాక ఈ మంత్రంలో జ్ఞానము మరియు బుద్ధి నిమిత్తమే ప్రార్థన కలదు. కావున నా జ్ఞానదాత జడసూర్య డెన్నటికిని కాజాలడు. ఇంతేకాదు, ఇందొక గొప్ప విశేషము కలదు. ఈ మంత్రమందు గల 'నః' పదము సమాజవాచకమై యున్నది. కాన స్త్రీ పురుషాది మానవ మాత్రులందరికీ దీని

జపింప నధికారము కలదు. ఇట్లు మన పూర్వులు విగ్రహారాధకులు కారనియు, నిరాకార ఈశ్వరునే ధ్యానించు చుండిరనియు, ఈ నిరాకార ధ్యానమునకు ముఖ్య సాధనము గాయత్రీ మంత్రమనియు, స్త్రీ పురుషులకు గాయత్రీ మంత్రము జపించు నధికారము కలదనియు స్పష్టమగుచున్నది."

- స్వామి వివేకానంద

(లెక్చర్ ఆన్ గాయత్రీ ఎట్ అమెరికా)

"క్రైస్తవ మతమునకు క్రీస్తు దక్క మరెద్దియును లేదు. ముస్లిము మతమునకు హాజరత్ మహమ్మదు దక్క మరెద్దియును లేదు. బౌద్ధ మతమునకు బుద్ధుడు గాక మరేమియు లేదు. ఈ పురుషులే వారి వారి ధ్యేయము. అనగా నీ పురుషులు దక్క వారికి ధ్యానింపదగిన దేదియును లేదనుట. నేను క్రైస్తవుడనే అయినను సత్యము చెప్పుటలో నాకెట్టి సంశయమును లేదు. హిందువుల యొక్క ధ్యేయమంత్రము 'గాయత్రి'. ఇది లేకుండ ఋషులుగాని, మునులుగాని, మహా పురుషులుగాని జీవింపజాలరు. హిందూమతము ఏ మానవవ్యక్తి విశేషముపైనా ఆధారపడి యుండలేదు. ఈ గాయత్రి ద్వారా నేరుగా సృష్టికర్త నుండియే వారు జ్ఞానమును బడయగలుగుచున్నారు."

-సర్ మోనియర్ విలియం

(ద బుద్ధిజమ్)

ఇట్టివే 'గాయత్రీ ప్రశంసలు' మరెన్నో ఉన్నాయి. గ్రంథవిస్తరణ భీతిచే ఈ గ్రంథము నింతటితో ముగించుచున్నాము.

లోకాః సమస్తాః సుఖినో భవన్తు

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః.

ఈ పుస్తకమును గురించి

'వేదాంత భేరి' మాస పత్రిక ప్రశంస:

గాయత్రీ మంత్రార్థమును, గాయత్రీ మహిమను తెలుపు మహత్తర గ్రంథరాజ మిది. గాయత్రీ మంత్రమును జపించుట వలన కలుగు అద్భుత ఫలితములు యిందు వివరింప బడినవి. మంత్రజపము వలన జీవునకు చిత్త శుద్ధి కలుగును. చిత్తశుద్ధి వలన ఆత్మజ్ఞానము ఉదయించును. కాబట్టి సాధకుడు మంత్ర జపము చేయుట చాలా మంచిది. సులభమైన భాషలో గాయత్రీ మంత్రార్థము తెలుపబడిన ఈ పుస్తకము భక్తులకు ఒక వరప్రసాద మనియే చెప్పవచ్చును.

(వేధాంతి భేరి' - అక్టోబరు, 1989) శుక బ్రహ్మాశ్రమము, శ్రీ కాళహస్తి, చిత్తూరు జిల్లా)

వేధాంతి భేరి' నవంబరు 1989 పత్రిక నుండి ఈ పుస్తకము వరసగా (సీరియల్‌గా) ప్రచురింప బడినది.

విజ్ఞప్తి

గాయత్రీ మంత్రాన్ని గురించి మరియు ఆ పదములలోని విజ్ఞానమును, మంత్రజపము వలన మన బుద్ధిలో కలుగు ఉన్నత స్థితులను వివరంగా తెలుసుకోగోరువారు మా ప్రచురణ **"గాయత్రీ విజ్ఞానం"** చదువగోరుచున్నాము.

- ప్రకాశకులు

గాయత్రీ ఆశ్రమ ట్రస్టు ప్రచురణలు

వేదాలలో సూర్యకిరణ చికిత్స(40=00), వేదాలలో జలచికిత్స (20=00), వైదిక క్రాంతి పథం(15=00), అగ్నిహోత్ర వైజ్ఞానిక స్వరూపము(15=00), దౌహృదిని (ఋషుల దృష్టిలో గర్భిణీస్త్రీ) (30=00), అగ్నిహోత్ర రాసాయనిక విశ్లేషణ (20=00), గర్భాధాన విజ్ఞానము (30=00), మానవ ధర్మము (25=00), అశ్వినీ దేవతలు(20=00) సంధ్యావందనము-వైజ్ఞానిక సమాలోచనలు(20=00), అగ్నిహోత్ర ఆధ్యాత్మిక స్వరూపము (30=00), గంగాధర శివుడు (5=00), గోమాత (30=00), గాయత్రీ విజ్ఞానం (50=00), జననీ-జన్మభూమిశ్చ స్వర్గాదపీ గరీయసీ (60=00), స్వాతంత్ర్య సముపార్జనలో మహర్షి దయానందుడు (10=00), దైనిక అగ్నిహోత్ర విధి (4=00), మన ఇతిహాసం (70=00), మన వేదశాస్త్రాల పరిచయం (50=00), చతుర్దశ భువనములు (10=00), వైదిక సంస్కృతిలో వానప్రస్థాశ్రమం (10=00), గాయత్రీ మహిమ (30=00), మరణానంతరం జీవుని ప్రయాణం (40=00) ఐతరేయోపనిషత్తులోని సృష్టి కథ (10=00), యుగపురుషుడు శ్రీకృష్ణుడు (8=00), ధర్మవీర్ పం. లేఖరాం(3=00), వేదాలలో అప్సరసలు గంధర్వులు (2=50), యజ్ఞోపవీత వైశిష్ట్యము(2=00), లక్ష్మీసూక్తము (2=00), శాంతిప్రార్థన (2=00), దిగ్రేట్ గాయత్రీ(2=00), వైదిక అర్థనీతి (2=00), బ్రహ్మచర్య విజ్ఞానము (15=00), స్వరాజ్య సంగ్రామములో ఆర్యసమాజము(8=00), సత్యధర్మవిచారణ (6=00), పెండ్లినాటి ప్రమాణాలు (40=00), పురుషసూక్తము (20=00), ప్రణవస్తోత్రము (10=00), వైదిక సరస్వతీ స్తోత్రము (10=00) వేదాల వెలుగుచూపే ఆర్యసమాజం (20=00).

గమనిక : 1-12-2013 తేది నుండి బుక్ పేకెట్లకు పోస్టల్ ధరలు విపరీతంగా పెరిగాయి. ప్రస్తుతం ప్రతి 100 గ్రాముల బరువుకు రూ. 7/-లు చొప్పున ఉంది. + రిజిస్ట్రేషన్ రూ. 17+3=20 కనుక పుస్తకాల ఖరీదు + రిజిస్ట్రేషన్ రూ. 20/-లు + బరువును బట్టి మూల్యం అన్నీ కలిపి మనియార్డర్ చేస్తే మీరు కోరిన పుస్తకాలు రిజిష్టర్ బుక్ పేకెట్‌గా పంపబడును. వి.పి.పి.లో పంపుటకు వీలుపడదు.

మా సెల్ నెంబర్లు : 9908994084, 9948539795, 9848011073

Gayatri Series No. 10

GAYATRI MAHIMA

Rs. 30/-

THE GAYATRI MANTRA AND ITS MEANING

Om Bhur Bhuvah Swah, Tat Savitur
Varenyam. Bhargo Devasya Dhimahi
Dhioyo Yo Nah Prachodayaat. - Yajurveda (36-3)

OM	: God is called OM because He protects.
Bhur	: Who is the basis of the life of the whole universe and who is self-existent.
Bhuavah	: Who is free from all pains and whose contact frees the soul from all troubles.
Swah	: Who pervades the multiformed universe and sustains all.
Savitur	: He is the creator and energiser of the whole universe.
Devasya	: The giver of all happiness and whose communion is sought by all.
Varenyam	: Worthy of acceptance, the Most Excellent.
Bhargo	: Pure and Purifier.
Tat	: The very God.
Dhimahi	: Let us embrace, so that
Yo	: That God.
Prachodayat	: May direct
Nah	: Our
Dhiyo	: Mental faculties.

Published by :

GAYATRI ASHRAM TRUST
Arya Samaj - Vyasnagar, Medibavi, Warasiguda,
Secunderabad - 500 061.

Printed at :

Gandhi Printing Press
ADILABAD. ☎ : 08732-232496, 9949000496